Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ◆ 26 июнь 1968 йил, чоршанба ◆ № 147 (14009). ◆ Баҳоси 2 тийин

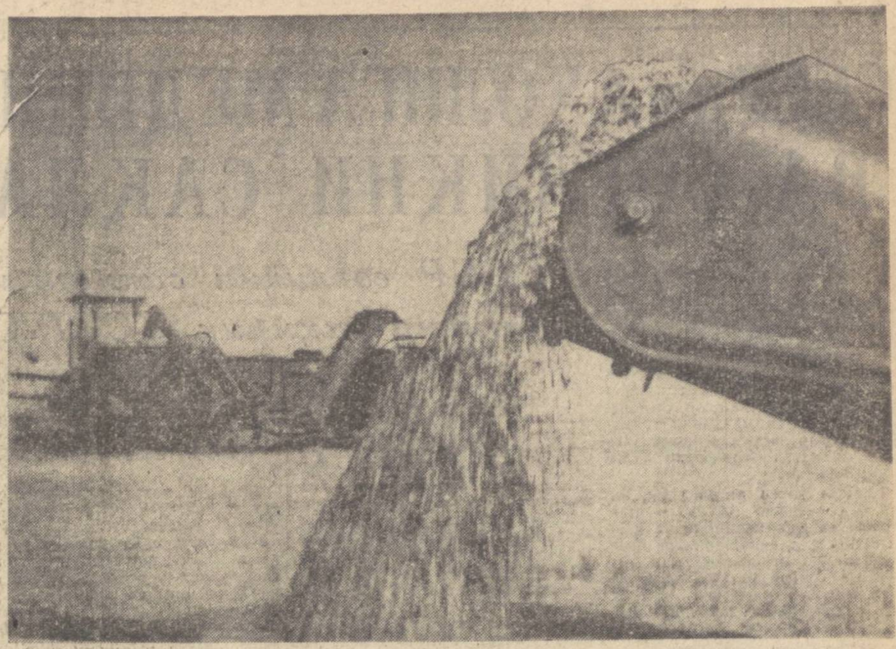

КУН ТАРТИБИДА—ИНСОН САЛОМАТЛИГИ МАСАЛАСИ

Еттинчи чақириқ СССР Олий Советининг тўртинчи сессияси

Ватанимиз пойтахти Москвада 25 июнда еттинчи чақириқ СССР Олий Советининг тўртинчи сессияси ўз ишини бошлади. Халқ вакиллари ўз сайловчиларининг топшириқларини бажариб, мамлакат ҳокимиятининг олий органи муҳокамасига жуда муҳим масалани киритадилар, келгусида қилинадиган ишлар режаларини белгилайдилар.

Сессиянинг Оқсоқоллар кенгашлари тавсия қилган кун тартибини ўқир экансиз, КПСС XXIII съезди қарорларини изчиллик билан амалга оширилаётганлигига яна бир марта ишонч ҳосил қиласиз. Соғлиқни сақлашни янада яхшилаш масалаларининг муҳокама қилиниши давлатимизнинг кишиларга нисбатан эътиборини кўрсатувчи яна бир ажойиб далилдир. Соғлиқни сақлаш ўзининг ҳажми ва кўпчиликка хизмат қилиши жиҳатидан ҳар қандай капиталистик мамлакат соғлиқни сақлаш системасидан устун туради.

Никоҳ ва оила тўғрисидаги қонуннинг муҳокама қилинишидан мақсад коммунистик оилани яратишда актив иштирок қилишдан иборатдир. Қонун асосларининг лойиҳаси сессиягача матбуот саҳифаларида кенг муҳокама қилинганлиги диққатга сазовор воқеадир. Минг-минглаб совет кишилари шу ҳақда истаклари ва мулоҳазаларини билдирдилар.

Ижодкор ва бунёдкор совет кишиларининг энг асосий вазифаси — тинчлик учун курашдир. Шунинг учун ҳам бу сессияда Совет ҳукуматининг ташқи сиёсати муҳокама қилинмоқда.

Эрталаб соат 10 да Кремлнинг Съездлар саройида Иттифоқ Советининг раиси И. В. Спиридонов раислигида Иттифоқ Советининг мажлиси бўлди. Мажлис иштирокчилари СССР Олий Советининг III сессиясидан кейин ўтган даврда вафот этган Иттифоқ Советининг депутатлари С. А. Ковпак, Г. И. Козлов, В. Д. Соколовскийларни ўринларидан туриб ҳурмат билан эсга олдилар.

Союзлар уйининг Колонна залида Миллатлар Совети раиси Ю. И. Палецкис раислигида Миллатлар Советининг мажлиси очилди. Мажлис иштирокчилари Миллатлар Советининг вафот этган депутатлари Ю. А. Гагарин, С. Е. Зорян, В. И. Козлов ва К. П. Орловскийларнинг хотирасини ўринларидан туриб ҳурмат билан эсга олдилар.

Палаталарнинг алоҳида — алоҳида ўтказилган мажлисларида янги сайланган депутатларнинг ваколатларини текшириш натижалари тўғрисида Иттифоқ Совети ва Миллатлар Совети мандат комиссияларининг докладлари тингланди. Шундан кейин сессиянинг қуйидаги кун тартиби тасдиқланди:

1. СССРда аҳолига медицина ёрдами кўрсатишнинг аҳволи ва соғлиқни сақлашни яхшилаш чоралари тўғрисида.
2. Никоҳ ва оила тўғрисида ССР Иттифоқи ва Иттифоқдош республикалар қонунларининг асослари тўғрисида.
3. Халқаро аҳвол ва Совет Иттифоқининг ташқи сиёсати тўғрисида.
4. СССР Олий Совети Президиуми фармонларини тасдиқлаш тўғрисида.

Соат 11 дан 30 минут ўтганда Кремлнинг Съездлар саройида Миллатлар Советининг раиси депутат Ю. И. Палецкис раислигида Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг қўшма мажлиси бошланди.

Сессия иштирокчилари Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косигин, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорний, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, П. Е. Шелест, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Д. А. Кунаев, П. М. Машеров, В. П. Мжаванадзе, Ш. Р. Рашидов, Д. Ф. Устинов, В. В. Шчербицкий, К. Ф. Катушев, Ф. Д. Кулаков, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев ўртоқларни, шунингдек СССР Олий Совети Президиуми раисининг ўринбосарларини, СССР Олий Совети Президиумининг секретарини, СССР Олий Совети Президиумининг аъзоларини, СССР ҳукумати аъзоларини самимий кутиб олдилар.

Ложаларда СССРдаги дипломатия ваколатхоналарининг бошлиқлари, Совет ва чет эл журналистлари ўтирибдилар.

Сессияда жуда кўп меҳмонлар қатнашмоқда.

Белоруссия ССР Олий Советига сайланган депутатлар номидан сўзга чиққан депутат П. М. Машеровнинг таклифига биноан сессия Белоруссия ССР Олий Совети Президиумининг раиси С. О. Притицкийни бир овоздан СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари қилиб сайлади.

Кун тартибидаги биринчи масала — «СССРда аҳолига медицина ёрдамининг аҳволи ва соғлиқни сақлашни яхшилаш чоралари тўғрисида» СССР соғлиқни сақлаш министри депутат Б. В. ПЕТРОВСКИЙ доклад қилди.

СССР Олий Советининг IV сессияси соат 15 да Союзлар уйининг Колонна залида ўз ишини давом эттирди. Бу ерда Миллатлар Совети Раисининг ўринбосари депутат С. М. Петросян раислигида Миллатлар Советининг мажлиси бўлди.

Депутат С. О. Притицкий СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари лавозимига сайланганлиги муносабати билан у Миллатлар Совети Раисининг ўринбосари вазифасидан озод қилинди.

Белоруссия ССРдан Миллатлар Советига сайланган депутатларнинг таклифига биноан депутат В. Е. Лобанок Миллатлар Совети Раисининг ўринбосари қилиб сайланди. Шу муносабат билан депутат В. Е. Лобанок Миллатлар Совети қишлоқ хўжалик комиссиясининг аъзоси вазифасидан озод қилинди.

Депутат А. С. Суюмбоев Қирғизистон ССР Министрлар Советининг Раиси қилиб тайинланганлиги ва лавозими бўйича СССР ҳукумати составига кирганлиги муносабати билан Миллатлар Совети план—бюджет комиссиясининг аъзоси вазифасидан озод қилинди.

Шундан кейин кун тартибидаги биринчи масала юзасидан Миллатлар Советининг соғлиқни сақлаш ва социал таъминот комиссияси раиси депутат Батиш Салиева қўшимча доклад қилди.

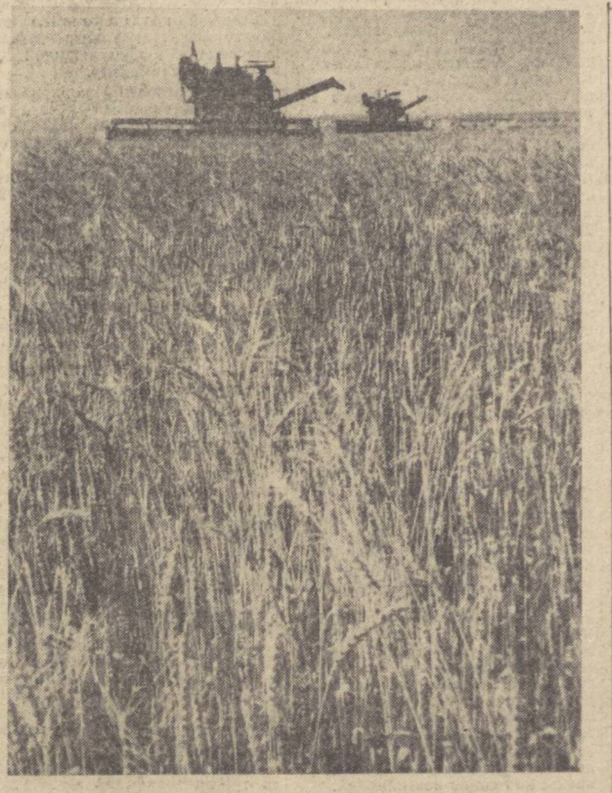

Сирдарё областининг ғаллакор хўжаликларида ўрим-йиғим ва давлатга дон топшириш қизғин давом этяпти. 2-«Зомин» совхозининг деҳқонлари барча ҳосилни тез ва нобуд қилмай ўриб-йиғиб олиш пайидан бўлишяпти. Юқоридаги суратда: ўрилган ва янчилган дон комбайн бункеридан автомашина кузовига ағдариляпти. Пастдаги суратда эса, комбайнлар ғаллазорда жавлон уряпти.

А. Тўраев фотолари.

ДЎСТОНА СУҲБАТ

Л. И. Брежнев, Н. В. Подгорний, А. Н. Косигин 24 июнда Кремлда Финляндия Республикасининг президенти Урхо Калева Кекконен билан учрашдилар.

Совет раҳбарлари билан Финляндия президенти ўртасида бўлган самимий, дўстона суҳбат вақтида Совет — Финляндия муносабатларини янада ривожлантириш масалалари юзасидан, шунингдек халқаро сиёсатнинг актуал проблемалари юзасидан фикрлашиб олиш давом эттирилди. (ТАСС).

У. КЕККОНЕН ВАТАНИГА ЖЎНАБ КЕТДИ

СССР Олий Совети Президиуми ва Совет ҳукуматининг таклифига биноан, ғайри расмий визит билан Совет Иттифоқида дам олган Финляндия Республикаси президенти Урхо Калева Кекконен 24 июнда Москвадан ватанига жўнаб кетди. (ТАСС).

МАШИНАГА МОСЛАБ...

Уфқ билан туташиб кетган далалар бағрини ям-яшил ғўзалар безаб турибди: чигит бултургига қараганда тез униб чиқди. Аммо қаттиқ жала ёғиб, қатқалоқ пайдо бўлди. Лекин деҳқон табиат инжиқликлари олдида қўл қовуштириб ўтирмади. Бутун тажрибаси, ақл-заковатини ишга солди. Энг кейин экилган майдонлардаги ғўзалар ҳам мана энди кунда бир яшнамоқда.

Қуёш далаларга ҳарорат пуркаган сари ғўза туплари дуркин ўсяпти. Пайкалларга яқинлашар экансиз, ғўза тупларини безаб турган оқ, қизил, пушти ранг гулларга кўзингиз тушади. Шоналар ҳам ғуж-ғуж бўлиб ётибди. Биргина Эгамберди Йўлчибоев бошлиқ бригада даласида эмас, колхознинг ҳамма участкаларида ғўзалар текис гуллаган. Олди ғўзалар кўсаклай бошлаган. Демак, бу ерда ғўза ўтган йилнинг шу вақтидагидан ҳам яхши авж олиб ўсмоқда.

Пайкалга кирдик. Бир-иккитадан кўсак кўтариб турган ғўза тупларига беихтиёр термулиб қолдик. Уларнинг бўйи-басти ҳам баб баравар. Дала четидан оқадиган ариқчадан сал берида, эгат бошида тахтача кўринди. Тахтачага ёзилган қуйидаги сўзлар диққатимизни тортди. «Бу ернинг пахтаси машинада терилади». Бригада бошлиғи Абдуқаҳҳор Дадажонов билан суҳбатлашиб қолдик.

— Машина теримининг муваффақияти учун, — деди у,— даставвал, ғўзани машинабоп қилиб ўстирмоқ керак. Эгатларни қатор оралари бўйлаб тўппа-тўғри олиш зарур. Шунда биринчидан, ғўзалар бир меъёрда қониб сув ичади, яхши ривожланади. Серҳосил бўлади. Иккинчидан терим агрегатларининг бир маромда чайқалмасдан юриши, шпинделларнинг яхши ҳаракат қилиши учун қулайлик туғилади.

Колхознинг бошқа бригадаларини ҳам кўздан кечирдик. Ҳамма жойда ғўза парвариши агротехника муддатларида ўтказилмоқда. Қатор ораларини культивация қилиш, ғўзани озиқлантириш ва суғориш ҳар бир картанинг хусусияти ҳисобга олинган ҳолда амалга оширилмоқда. Бу ҳақда колхознинг правление раиси Баҳодир Музаффаров шундай дейди:

— 1966 йили машина терими планини 130 процент бажарган эдик. Машинага ихлосимиз янада ортган эди. Бултур ҳам бўш келмадик, машина терими плани муваффақиятли адо этилди. Бу йил пландаги 805 тонна ўрнига 1010 тоннадан зиёдроқ пахтани «зангори кема»ларда териб оламиз.

Ким билан гаплашманг, қаерда бўлманг, колхозчилар бир ҳис-туйғу билан, ҳар гектар майдондан 35 центнердан «оқ олтин» етказиб бериш мақсади билан яшаётганликларининг ва меҳнат қилаётганликларининг гувоҳи бўласиз.

Айниқса машина теримига тайёргарлик соҳасидаги ишлар кишини хурсанд қилади. 15 та агрегатнинг 13 таси сифатли ремонт қилиниб, эҳтиёт қисмлар билан тўла таъмин этилган. Қолган агрегатлар ҳам яқин кунлар ичида ремонтдан чиқарилади. Бу ишда Мирзараҳим Абдураззоқов, Мамир Мирвалиев, Роман Пўлатов, Ғойипча Алимов каби механик-ҳайдовчилар алоҳида ўрнак кўрсатишяпти. Улар техникани тез ва сифатли ремонт қилиш билан бирга, дала ишларида ҳам актив қатнашмоқдалар.

Чуст районидаги Ленин номли колхоз миришкорлари 1400 гектар майдондан 4000 тонна «оқ олтин» етиштириш учун ғўзаларни ҳозиргача уч марта комплекс парвариш қилдилар. Азамат колхозчилар июннинг охири ва июль ойини зарбдор ой, деб эълон қилдилар. Шу муносабат билан дала ишлари тағин ҳам кучайтириб юборилди.

Ж. КАМОЛОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбирлар постининг бошлиғи.

◆◆

Сўз—илғор пахтакорларга

АГРОТЕХНИКАДА ИЗЧИЛЛИК

Ерларимизда айб йўқ. Карталаримиз йирик, далаларимиз текис. Колхозчиларимиз аҳил ва меҳнатсевар. Техникамиз етарли. Шунга қарамай, кейинги йилларгача пахтадан жуда паст — гектаридан 14-16 центнер ўртасида ҳосил олиб келдик. Тажриба шуни кўрсатдики, ҳосилдорликнинг пастлигига сабаб — дала ишларининг тўғри ташкил этилмаслиги экан. Биз барча мавсумий тадбирларни ўз вақтида ва юксак агротехника қоидалари асосида ўтказмас эканмиз. Экин қатор ораларини юмшатиш, озиқлантириш, суғориш ўртасида катта узилишларга йўл қўйиб келганмиз. Зараркунандаларга ва ўсимлик касалликларига қарши изчил кураш олиб борилмаган. Техникадан жуда қониқарсиз фойдаланилган.

Колхоз правлениеси ва партия ташкилоти сўнгги йилларда бу жиддий хато ва камчиликларни тузата бошлади. Тажрибали пахтакорларнинг фойдали маслаҳатларига тўла амал қиладиган, оғир қўл меҳнатини техника зиммасига юклайдиган, прогрессив усулларни ишлаб чиқаришга кенг жорий этадиган, агротехника тадбирларини пухта ва оби-тобида ўтказадиган бўлдик. Хўжалигимизда тупроқнинг шўрини ювиб йўқотишга алоҳида эътибор бериляпти. Ернинг шўрланиш даражасига қараб ҳар йили қишда икки-уч мартадан ёппасига сув қўйилиб, зарарли тузлар анча чуқурликка тушириб юборияпти. Шудгор эрта баҳорда меъёрига етказиб юмшатилиб, тупроқдаги нам етарли сақлаб қолиняпти. Чигит 6-8 иш кунида экилиб, уруғ барвақт ва қийғос ундириб олиняпти. Ғўза тупларининг нормал қалинликда ва кўчатларнинг текис бўлишига эришиляпти.

Пахтакорларимизнинг астойдил меҳнатлари туфайли амалга оширилаётган бу тадбирлар жуда яхши натижа бермоқда. Ҳосилдорлик йил сайин ошяпти. 1967 йилда ҳар гектар пахта майдонидан 1966 йилдагига нисбатан 3,4 центнердан кўп ҳосил олдик. Бу йил 1910 гектар ернинг ҳар гектаридан ўтган йилдагига қараганда 4 центнердан ортиқ ҳосил олишга, давлатга камида 4500 тонна «оқ олтин» сотишга аҳд қилганмиз. Бақо Ризоқулов, Ҳамро Раҳмонов ўртоқлар бошлиқ бригадаларнинг аъзолари гектаридан 38-40 центнердан, Ўзбекистон ССР Олий Совети депутати Рамазон Боймуродов бошлиқ бригада азаматлари эса 45 центнердан хирмон кўтаришга сўз беришган.

Ҳозир дала ишлари ана шу юксак мажбуриятга яраша олиб боряпти. Колхозимиз механизаторлари ғўза қатор ораларини дастлабки ишлашда культиваторларнинг бешта иш органларидан фойдаланишди. Яъни культиваторнинг олдига иккита пичоқ, иккита диска ва битта панжа ўрнатиб, тупроқни ёш ўсимлик тупларига зарар етказмаган ҳолда нормал чуқурликда ҳамда кенгликда юмшатишди. Бу билан ғўза илдизларининг соф ҳаво ва иссиқликдан яхши баҳра олиб, тез ривожланиши таъминланди. Шу билан бирга, келгуси культивациянинг тўғри ўтказилиши учун шароит яратилди. Ҳозир экин қатор оралари иккинчи марта узунасига ва кўндалангига культивация қилиняпти.

Механизаторларимиз ғўза қаддини анча ростлаб олганлигини назарда тутиб, иккинчи культивацияда иш органларидан кўпроқ фойдаланишяпти. Культиваторларнинг орқа томонига ўрнатилган иккита нарльник ғўза тупларидан 10-12 сантиметр қочиқроқ юритиляпти. Олдига жойлаштирилган иккита пичоқ ҳимоя зонасини 5-7 сантиметр қолдириб кетяпти. Панжалар қаторларнинг қоқ ўртасидан юритилмоқда. Бундан кейинги парваришларда қатор оралари 42-45 сантиметрга қадар кенгликда, 18-20 сантиметргача чуқурликда юмшатилади. Ҳамма иш органларидан фойдаланилади.

Бу йил ҳаво анча паст келди. Тупроқда иссиқлик нормадагидан кам. Ғўза эса иссиқликка жуда талабчан ўсимлик. Ҳозирги пайтда ўсимликнинг бу талабини қондиришнинг бирдан-бир йўли — экинни вақтида озиқлантириш, бунда кўпроқ гўнгдан фойдаланишдир. Чунки, бу яхши чизилган ва майдалаб эланган тупроқнинг қизишига ёрдам беради. Колхозимизда бунга тўла амал қилиняпти. Механизаторларимиз тракторларида ўғитлагичлар тиркаб ишлатиб, қатор ораларини культивация қилиш билан бир вақтнинг ўзида ғўзани озиқлантириб кетишяпти. Ҳар гектар ерга икки тоннадан чиритилиб майдаланган гўнг 250-280 килограммдан суперфосфатга аралаштирилиб, 10-12 сантиметр чуқурликда солиб кетиляпти.

Илгарилари бизда ҳам ғўзани суғориш пала-партиш ўтказиларди. Сув ёппасига оқизиларди. Бунинг натижасида эгатлар бузилиб кетарди. Бир жойда сув кўллаб, ғўза тупларини янчиб юборса, унинг ёнгинасидаги тупроқни ҳатто намламасди. Биз бунга чек қўйдик. Шу кунгача бир минг гектардан ортиқ майдондаги экин иккинчи марта суғорилди. Дастлабки суғоришда кам норма билан сув таралди. Бунда ғўзанинг ёшлиги, эгатларнинг торлиги ва саёзлиги эътиборга олинди. Иккинчи суғоришда сув нормаси қарийб икки баравар кўпайтирилди. Аввалги суғоришдаги сингари бу сафар ҳам сув ўқариқлар орқали эгатларга жилдиратиб таралпти. Эгатларнинг бошларида сув оздан-оздан қуйилади, ўртасида кўпайтирилади, охирларида яна камайтирилади. Шу тариқа сувчиларимиз сувдан ўз ўрнида ва тўғри фойдаланишяпти. Экиннинг вақтида қониб сув ичишини таъминлашяпти. Шу кунларда 120 колхозчи ғўзага сув тарамоқда. Бундан кейинги суғоришларда сувчилар сони янада кўпайтирилади.

Бизнинг шароитимизда карадрина, кўк қурт, ўргимчакка кўпроқ пайдо бўлади. Химизаторларимиз ҳосилнинг бу ашаддий душманларига қарши тинмай кураш олиб боришяпти. Улар ҳашаротнинг пайдо бўлиш хавфи туғилган жойни аниқлаб, зараркунанданинг урчимаслиги учун дарҳол дори пуркашяпти. Қишлоқ хўжалик зараркунандаларининг уяси бўлган бегона ўтлар илдизи билан йўқотиляпти. Пахтазорларимиз бегона ўтдан тоза. Дала четларидаги бегона ўтлар дорилаш йўли билан қуритилмоқда.

Сувчиларга, механизаторларга, химизаторларга ва ғўза парвариши билан банд бўлган бошқа колхозчиларга ишнинг кўлами, сифати, юклатилган вазифанинг мураккаблиги эътиборга олинган ҳолда ҳақ тўланаётир. Механизаторларга ҳар ойда 110-120 сўмдан, сувчиларга 90-100 сўмдан, химизаторларга 80-90 сўмдан, оддий колхозчиларга 70-80 сўмдан пул тўлаш белгилаб қўйилган. Агар улар топшириқни сон ва сифат жиҳатидан аъло даражада бажаришса, маошларига 10-12 процент миқдорида қўшимча равишда ҳақ тўланяпти. Сифатсиз бажарилган иш брак қилиниб, айбдорлар ҳисобига қайта ишлатиляпти. Меҳнатга ҳақ тўлаш ва рағбатлантиришнинг бу усули ишда жуда қўл келяпти. Ҳамма ўз вазифасини ҳалол бажаришга интиляпти. Натижада барча агротехника тадбирлари ўз вақтида пухта ўтказилаётир, бирбирига маҳкам боғлаб олиб боряпти.

Камчиликлардан кўз юмиб бўлмайди. Дастлабки парвариш вақтида ғўзаларимиз ўсишда ўтган йилдагига нисбатан 8-10 кун орқада қолаётган эди. Колхозчиларимиз ҳар бир туп ўсимликни авайлаб асраш ва меҳр билан парвариш қилиш орқали бу тафовутнинг тобора қисқаришига эришмоқдалар. 1500 гектар майдондаги ғўза бултур шу вақтдагидан 4-5 кун кейин текис шоналади. Лекин 120 гектар ердаги ғўза ҳали шона кўрсатганича йўқ. Бу ғўзаларни олдинги ўсимликлар даражасига етказиб олиш учун ҳамма чоралар кўриляпти. Ривожланишдан орқада қолаётган майдондаги ғўза қатор ораларини юмшатишга Искандар Рўзиев, Карим Турсунов, Холмурод Ражабов каби моҳир механизаторлар, Ҳайдар Одилов, Холмурод Рамазонов, Фатхулла Қўшов, Иброҳим Неъматов сингари уста сувчилар бириктириб қўйилган.

Яганалаш йиғим-терим олдидан ҳар гектар майдонда ўртача 90 минг туп ғўза бўлиши кўзда тутилиб ўтказилди. Шу мақсадда яганалаш вақтида гектарида 97-100 минг туп ўсимлик қолдирилди. Культивация даврида нобуд бўлган ниҳоллар ўрни ҳар бир туп ғўзани ҳосилдор қилиб ўстириш, кўсакларнинг салмоқдор бўлишига эришиш, пахтанинг барвақт очилишини таъминлаш йўли билан тўлдирилади. Бунинг учун ғўзани беш марта комплекс парвариш қиламиз. Минерал ўғит билан озиқлантиришни 15 июлдан тўхтатамиз. Шундай қилсак, ҳар йилдагидек беш йилликнинг учинчи йилида ҳам олган юксак мажбуриятимиз Октябрь байрамига қадар бажарилади. Давлатга 4500 тонна пахта албатта етказиб берилади.

Т. ЖАББОРОВ,
Бухоро районидаги Карл Маркс номли колхоз раиси, республикада хизмат кўрсатган пахтакор
Ф. САЙДАҲМЕДОВ,
колхознинг бош агрономи.
Р. БОЙМУРОДОВ,
бригада бошлиғи, Ўзбекистон ССР Олий Совети депутати.

Бўз районидаги «Ленинчи» колхозининг пахтакорлари ғўзани намунали парвариш қилишмоқда. Ҳозирги кунларда айниқса, ғўзани суғоришга алоҳида эътибор бериляпти. Суратда: колхоз А. Йўлчиев иккинчи бригадаси бошлиғи Бўрибой Қорабоев билан пахтазорда.

А. Воропаев фотоси.

ЎЗБЕКИСТОН ИНДУСТРИЯСИНИНГ ҒАЛАБАСИ

Ўзбекистон ССР саноат корхоналарининг коллективлари беш йиллик учинчи йили халқ хўжалик планини муддатидан илгари бажариш учун социалистик мусобақани кенг авж олдириб, янги муваффақиятни қўлга киритдилар. Товар маҳсулотларини реализация қилиш ва буюм нархини кўпгина энг муҳим турларини ишлаб чиқариш юзасидан 1968 йилнинг биринчи ярми плани муддатидан илгари, 25 июнда бажарилди. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги Марказий Статистика Бошқармаси шуни хабар қилди. (ЎзТАГ).

СССРда АҲОЛИГА МЕДИЦИНА ЁРДАМИ КЎРСАТИШНИНГ АҲВОЛИ ВА СОҒЛИҚНИ САҚЛАШНИ ЯХШИЛАШ ТАДБИРЛАРИ

СССР соғлиқни сақлаш министри депутат Б. В. ПЕТРОВСКИЙнинг Еттинчи чақириқ СССР Олий Совети тўртинчи сессиясидаги доклади

Депутат ўртоқлар!

Совет халқи партия XXIII съездининг тарихий қарорларини муваффақият билан амалга ошира бориб, янги коммунистик жамиятнинг моддий-техника базасини яратиш йўлида социализм асрининг иккинчи ярмига дадил қадам қўйди. Келажак учун олиб борилаётган бу ғоят улкан курашда меҳнаткашлар оммасининг моддий ва маънавий турмушини тўхтовсиз яхшилаш ишида мисли кўрилмаган ғалабалар қўлга киритилди.

«Ҳамма нарса инсон учун, инсон бахт-саодати учун» — партиямиз ва ҳукуматимизнинг шиори шу. Совет кишиларининг бахт-саодати йўлида бизнинг мамлакатимизда саноат ва қишлоқ хўжалиги мисли кўрилмаган суръатлар билан ривожланмоқда, фан ва техника такомиллаштирилмоқда. Уй-жой қурилиши кенг кўламда олиб борилмоқда, янги-янги мактаблар, касалхоналар ва социал-маданий муассасалар бино қилинмоқда.

Кишилар соғлиғини сақлашнинг совет системаси социализмнинг энг буюк ғалабаларидан биридир. Совет ҳокимияти оёққа босаётган дастлабки ойларда В. И. Лениннинг бевосита иштирокида бунёд этилган бу система эндиликда партия ва ҳукуматнинг тинмай ғамхўрлик қилиши туфайли қудратли соғлиқни сақлаш индустриясига айланди. Яқингинада медицина ходимларининг кўп минглик отряди бутун халқ билан биргаликда совет соғлиқни сақлаш системасининг ярим асрлик йўлини катта завқ-шавқ билан нишонлади. Унинг ютуқлари кишида зўр ифтихор туйғуларини, совет кишиларининг сиҳат-саломатлигини мустаҳкамлаш ишида янги-янги зафарларга эришиш иштиёқини туғдиради.

СССРда соғлиқни сақлаш системаси — чинакам умумхалқ, давлат ишидир. Бизнинг давлат ҳокимиятимизнинг юқори органи бўлмиш СССР Олий Совети бугун бу масалани кенг кўламда муҳокама қилаётганлиги халқ соғлиғини сақлаш чуқур сиёсий аҳамиятга эга эканлигидан далолат беради.

Совет соғлиқни сақлаш системасининг ҳозирги аҳволига ва унинг олдида турган вазифаларига тўғри баҳо бериш учун ўтмиш ҳақида қисқача тўхталиб ўтиш лозим бўлади.

Чоризм бизга мудҳиш мерос қолдирди. Мамлакатда вайроналик, очлик, юқумли касалликлар ҳукм сурар, аҳоли орасида касаллик ва ўлим кўп эди. Революцияга қадар меҳнаткашлар соғлиғини давлат йўли билан сақлаш тўғрисида сўз ҳам бўлмас эди. Ишчи ва деҳқонларнинг ўртача умри 30 ёшдан сал ошарди, медицина ёрдами етишмаганлигидан болалар айниқса жабр кўрардилар.

Соғлиқни сақлаш ва маорифни нормал ривожлантиришга халал берувчи қолоқлик ва маданиятсизликни йўқотиш учун партия ва халқ жуда кўп куч-ғайрат сарфлади.

Бизнинг совет давлатимиз 1917 йил Октябридан кейин инсоният тарихида биринчи марта энг инсонпарвар вазифани — халқ соғлиғини сақлаш тўғрисида ғамхўрлик қилиш, жамиятнинг ҳар бир аъзосига бепул, малакали медицина ёрдами беришни таъминлаш вазифасини ўз зиммасига олди.

Дарҳақиқат, социалистик тузум шароитида саломатлик фақат шахсий бахт, шахсий ишгина эмас, балки жамоат бойлиги ҳам бўлиб қолди, саломатликни сақлаш эса — давлатнинг энг муҳим вазифаси ҳисобланади.

Ўнлаб йиллар ўтди. Халқимиз партия раҳбарлигида Совет ҳокимияти шароитида социализм қурди.

Соғлиқни сақлашнинг янги социалистик ташкилоти қурилди ва мустаҳкамланди. Унга демократик принциплар: малакали медицина ёрдамидан ҳамманинг фойдалана олиши ва унинг бепуллиги, план асосида иш юритиш, касалликнинг олдини олиш принциплари асос қилиб олинди. Медицина фанининг барча ютуқлари халқ хизматига қўйилди!

Ўтмишда Россия империясининг қолоқ чекка ўлкалари бўлган иттифоқдош республикаларда соғлиқни сақлаш ғоят даражада ўсганлигини кўрсатиб ўтиш айниқса қувончлидир. Бу ерларнинг маҳаллий аҳолиси Октябрь революциясига қадар амалда медицина ёрдамидан маҳрум эди. Ҳозирги вақтда эса республикалардаги соғлиқни сақлаш иши яхши даражадаги медицина хизматига айланиб, халқнинг социалистик маданияти ва сиҳат-саломатлигини кучайтиришда катта роль ўйнамоқда. Бу республикалардаги соғлиқни сақлашнинг асосий кўрсаткичлари кўпгина капиталистик мамлакатлардаги худди шундай кўрсаткичлардан анча устун туради.

Тарихан қисқа муддат ичида мамлакатимизда соғлиқни сақлашнинг мустаҳкам моддий-техника базаси барпо этилди, медицина кадрлари тайёрлаш проблемаси муваффақият билан ҳал қилинди.

Медицинанинг мавжуд бошқа системалари сингари, социалистик соғлиқни сақлаш бутун жамиятнинг ва жамият ҳар бир аъзосининг манфаатларига мувофиқдир.

1968 йил бошига келиб, мамлакатда 2 миллион 400 минг касалхона койкаси бор эди, ҳар 10 минг аҳолига ўрта ҳисобда 101 койка тўғри келар эди — бу, ривожланган мамлакатлар орасида энг юқори кўрсаткичдир. Ҳозир бизда 600 минг врач, яъни ҳар 10 минг кишига 25 дан кўпроқ врач ўз масъулиятли вахтасида турибди. Совет Иттифоқи врачлар билан таъминланганлик жиҳатдан ривожланган капиталистик мамлакатларни анча орқада қолдириб кетди.

СССРда амалга оширилган кенг социал-иқтисодий ва медицина тадбирлари натижасида халқнинг соғлиги анча яхшиланди. Революциядан олдинги даврдагига нисбатан умумий ўлиш сони икки баравар камайди, болалар орасида ўлиш ғоят камайиб кетди, юқумли касалликлардан ўлиш ўн баравар камайиб кетди. Ўртача умр кўриш икки баразардан зиёд узайиб, 70 ёшга етди.

Совет медицинаси 1941—1945 йиллардаги Улуғ Ватан уруши синовларидан шараф билан ўтди, медицина ходимлари, санитаркаларнинг фидокорона куч-ғайрат кўрсатиши натижасида ярадорларнинг 72 проценти сафга қайтди. Урушлар тарихида биринчи марта армияни ва фронт орқасини хавфли эпидемиялардан сақлаб қолишга муваффақ бўлинди.

Мамлакатимизда юқумли ва бошқа касалликларга қарши муваффақиятли кураш олиб борилмоқда. Тарихан қисқа муддат ичида чечак, вабо, ўлат, юқумли тиф каби хавфли инфекциялар тугатилди. Амалда безгак ва трахома ўтмишда қолиб кетди, полиомелитнинг илдизи қуритилди. Бўғма касаллигини йўқотиш олдида турибмиз. Бруцеллёз, кўкйўтал касали билан оғриш кескин камайди, бод, сил ва бошқа касалликлар камайиб кетди. Аҳоли соғлиғини яхшилашдаги бундай ҳайратомуз, кескин ўзгаришларни биронта ҳам капиталистик мамлакат билган эмас ва билмайди!

Соғлиқни сақлаш хизмати кенг кўламда профилактика ишлари олиб бормоқда. Тобора кўп соғлом кишилар шифохоналар назорати остига олинган. Улар орасида кўп касблардаги ишчиларни, Улуғ Ватан уруши инвалидларини, болаларни, ўсмирлар ва ҳомиладор аёлларни кўриш мумкин.

Бод, ошқозон ва ўн икки бармоқли ичак яраси, диабет, глаукома ва бошқа доимий дардларга гирифтор бўлган кишилар диспансер учётида турадилар. Касал олди ҳолатларини ҳамда хавфли шишларнинг энг илк босқичлари ва бошқа касалликларни аниқлаш ва ўз вақтида даволаш мақсадида профилактик текширишдан ўтказиш йил сайин кенгаймоқда.

Ана шуларнинг ҳаммаси даволаш ва соғломлаштириш тадбирларини ўз вақтида амалга ошириш, совет кишиларининг соғлиғини сақлашни мустаҳкамлашга ёрдам беради.

Ҳурматли ўртоқлар!

Совет ҳокимиятининг меҳнаткашлар соғлиғини сақлаш соҳасидаги энг муҳим тадбирлари орасида аҳоли яшайдиган жойларнинг санитария — гигиена ҳолати яхшироқ бўлиши, меҳнат ва турмуш шароитини яхшилаш учун кураш катта салмоққа эга. Совет кишисининг соғлиғи, унинг умрини ва меҳнат қобилиятини узайтириш табиатни муҳофаза қилиш билан, атмосфера ҳавосини ва сув манбаларини ифлосланишдан сақлаш билан чамбарчас боғлиқдир. Ҳозирги вақтда бу вазифа жуда катта давлат аҳамиятига эга бўлиб қолди.

Бир қатор капиталистик мамлакатларда ҳаво ва сув ҳавзаларининг ифлосланиши билан боғлиқ бўлган проблемалар муҳокама қилинмоқда. Аммо капиталистик система ўз моҳият эътибори билан табиатни чинакамига муҳофаза қилувчи кескин чоралар кўришга қодир эмас.

Совет Иттифоқида ташқи муҳитни саноат чиқиндилари билан ифлосланишдан сақлаш масалалари партия ва ҳукуматнинг диққат марказида туради. Агар тозалаш иншоотлари қуриб битирилмаган бўлса, саноат объектларини фойдаланишга топшириш тақиқланган. Тозалаш иншоотлари қуришга ажратилаётган катта-катта маблағлар, ишлаб чиқариш маданиятининг ўсиб бораётганлиги, технология процессларига риоя қилиш устидан қатъий контроль ўрнатилганлиги ҳозирнинг ўзидаёқ мамлакатдаги кўпгина дарёларнинг санитария ҳолатини анча яхшилаш имконини берди.

Совет Иттифоқи — аҳоли яшайдиган жойларнинг атмосфера ҳавосида зарарли моддалар жамланишини йўл қўйиш мумкин бўлган даражадагина чеклаб қўйилган дунёдаги биринчи мамлакатдир.

Партия ва совет органлари, корхоналар раҳбарлари бу муҳим проблемага катта эътибор берганлиги, соғлиқни сақлаш органлари бу соҳада изчил иш олиб борганлиги Москва, Ленинград, Қозон, Свердловскда ва бошқа саноат марказларида атмосферанинг ифлосланишини камайтиришга олиб келди. Санитария-техника соҳасидаги ободончилик, замонавий планировка, атмосфера ҳавосини ва сув манбаларини ифлосланишдан муҳофаза қилишнинг ҳолати кўп жиҳатдан шаҳарларимиз, посёлкаларимиз ва қишлоқ аҳоли пунктларимизнинг ташқи қиёфасини белгилаб беради. Ёқилғи сифатида газдан фойдаланилаётган, марказий тартибда сув билан таъминлаш ва канализация шохобчалари яхши йўлга қўйилган, ҳар бир киши истеъмол қиладиган сув миқдори ошиб бораётган шаҳарлар йил сайин тобора кўпайиб бормоқда.

Шундай бўлишига қарамай, биз қўлга киритилган ютуқлар билан кифояланиб қола олмаймиз.

Баъзи бир шаҳарларда ҳали ҳам ҳаво анчагина ифлосланиб туриши каби фактни эътибордан четда қолдириб бўлмайди. Чунончи, Новокузнецкда кейинги вақтларда атмосфера ҳавосида ҳали ҳам чанг ва бошқа ифлос элементлар кўп. Бунга сабаб бир қатор заводларда тозалаш иншоотларининг ёмон қурилганлигидир.

Кузнецк металлургия комбинатининг саноат чиқиндилари атмосферани ифлослантиради. Атмосферага чиқариб ташланадиган чиқиндиларни зарарсизлантириш иншоотларини ускуналашга ҳар йили ажратиладиган маблағлар ўзлаштирилмай қолади; масалан, ўтган йили биргина цехда 527 минг сўмдан атиги 58 минг сўм ишлатилди.

Каменск целлюлоза-қоғоз комбинатининг раҳбарлиги тозалаш иншоотлари қуриш планини ҳанузгача бажармаётир.

Химия саноати корхоналарининг чиқиндиларини утилга айлантириш ва зарарсизлантириш проблемаси баъзи районларда (Березники, Дзержинск) ҳал қилинмаган. Бу чиқиндилар тўғридан-тўғри тупроққа келиб тушади ва уни ифлослантиради.

Министрликлар ва корхоналарнинг раҳбарлари ана шу камчиликларни бартараф этиш юзасидан жуда жадал чоралар кўришлари керак. Соғлиқни сақлаш органлари эса саноат корхоналари ва муассасаларнинг раҳбарларига нисбатан талабчанликни янада кучайтиришлари ҳамда ҳаво, тупроқ ва сувни ифлослантиришда айбдор бўлган кишиларни жавобгарликка тортишлари керак.

Саноат, қишлоқ хўжалиги ва транспортнинг ривожланаётганлиги медицина олдига янги-янги жиддий ва оғир вазифалар қўймоқда. Саноатда ва турмушдаги шовқинга қарши кураш масаласининг ўзи министрликлар ва корхоналардан алоҳида эътибор беришни, катта иш олиб боришни талаб қилади.

Табиат инсон ҳаётини безайди, унинг саломатлигига яхши таъсир кўрсатади, шу сабабли унинг бойликларини — ҳавони, сувни ва тупроқни, ўрмонларни муҳофаза қилиш энг муҳим давлат ва жамоат ишидир!

Совет санитария хизмати олдида турган вазифалар жуда улкан ва масъулиятли вазифалардир. Табиатни муҳофаза қилишдан ташқари озиқ-овқат маҳсулотларини микроблар ва зарарли кимёвий аралашмалардан сақлаш масалаларини ҳал қилиш, аҳолининг турли ёшдаги группалари учун ва касблар учун рационал овқатланиш схемаси ва нормаларини ишлаб чиқиш, мамлакатнинг эпидемиология жиҳатдан яхши аҳволда бўлишини қатъий назорат қилиб бориш лозим бўлади. Ана шу тадбирларнинг ҳаммасини махсус илмий институтларнинг кенг шохобчалари, лабораториялар ва санитария-эпидемиология станциялари амалга оширадилар. Ҳозир уларнинг сони 5000 га яқин.

Соғлиқни сақлаш министрлиги ишнинг бу соҳасига катта эътибор бермоқда ва санитария-эпидемиология станцияларини мустаҳкамлаш, уларни яхшироқ жиҳозлаш ҳамда санитария врачининг малакаси ва обрў-эътиборини ошириш чораларини кўрмоқда. Соғлиқни сақлаш органлари ва муассасалари, барча медицина ходимлари аҳоли орасида медицина ва гигиена билимларини пропаганда қилишни ўзларининг шарафли бурчлари, деб биладилар.

Санитария маданияти даражасини ошириш учун курашда кўпгина министрликлар, идоралар ва жамоат ташкилотлари, Қизил Крест ва Қизил Яримой жамиятлари союзи, Бутуниттифоқ «Билим» жамияти иштирок этмоқда.

Днепропетровск, Свердловск, Ленинград, Мурманск областлари, Латвия ССР ва бошқалар аҳоли орасида гигиена билимларини кенг ёйишда ижобий тажриба орттирдилар.

Ишнинг янги формаларидан: халқ университетлари (ҳозир мамлакатда бундай университетлар 2 мингдан кўпроқ), саломатлик мактабларидан фойдаланилмоқда. Олимлар ва врачлар сахийлик билан оммага медицина билимларини бермоқдалар, фаннинг сўнгги ютуқларини оммалаштирмоқдалар, касалликларнинг олдини олиш ва уларни даволашнинг янги йўллари қидирилаётганлиги ҳақида гапириб бермоқдалар. Ҳаёт медицина пропагандасининг ғоявий-сиёсий ва илмий савиясини тағин ҳам ошириш, уни янада яққол, конкрет, тушунарли қилиш вазифасини, бу ишда барча совет медик олимлари ва врачларини кенг кўламда иштирок эттириш вазифасини илгари сурмоқда.

Медицина ва гигиена билимлари бутун халқ учун муҳим эканлигини таъкидлаш лозим. Бундай билимлар совет кишисига касалликнинг дастлабки аломатларига эътибор бериш ва поликлиникага бориш, оилада ва ишда гигиена шароитини таъминлаш, фавқулодда ҳолларда ўз ўртоқлари ва қариндошларига врачдан олдин дастлабки медицина ёрдамини кўрсатиш ва уларнинг ҳаётини сақлаб қолиш имконини беради.

Коммунистик партия ва ҳукуматнинг халқ соғлиғи тўғрисида доимо ғамхўрлик қилаётганлиги касалхоналар ва поликлиникалар шохобчаларининг кенгаётганлигида, соғлиқни сақлашга давлат ажратаётган маблағлар кўпайиб бораётганлигида яққол намоён бўлмоқда.

Революциядан илгариги Россияда соғлиқни сақлашга сарфланган ҳаражатларнинг умумий суммаси йилига ҳар бир киши ҳисобига атиги 91 тийинни ташкил этарди. Социалистик тузум совет кишилари соғлиғини сақлашга сарфланадиган маблағларнинг тез ўсишини таъминламоқда. Масалан, 1968 йилда соғлиқни сақлашга ажратилган маблағлар 8 миллиард сўмдан ошиб кетади, ҳар бир кишига сарфланадиган харажатлар деярли 34 сўмни ташкил этади.

Агар вақтинча меҳнатга лаёқатсизлик, ҳомиладорлик ва туғиш вақтида тўланадиган нафақаларга, меҳнаткашларнинг санаторий ва курортда даволаниши ва шифоланиш мақсадида овқатланишга, шунингдек болаларга (болалар муассаларида, пионерлар лагерларида ва ҳоказоларда) хизмат кўрсатишга давлат сарфлаётган маблағлар жамланадиган бўлса, соғлиқни сақлаш ва социал таъминот эҳтиёжларига сарфланаётган харажатларнинг салмоғи ижтимоий истеъмол фондига нисбатан олганда 50 процентни ташкил этади.

1967 йилда тўрт кишидан иборат бир оиланинг соғлиғини муҳофаза қилишга ижтимоий фондлардан 185 сўмгача сарфланди.

Бепул медицина ёрдами билан таъминланган совет кишисининг аҳволини иқтисодий жиҳатдан тараққий топган АҚШ сингари мамлакатдаги оддий кишиларни ташвишлари билан таққослаб кўринг. Американлик беморнинг Нью-Йорк касалхонасида фақат бир кун ётиши 60 доллар туради, бир қанча оғир касалликларни даволаш, айниқса операция қилиш ҳақи бир неча минг долларга етиб боради.

Социалистик соғлиқни сақлаш иши касалланиш ва ўлимни камайтиришни таъминлаш, кишиларнинг жисмоний ва руҳий саломатлигини яхшилашга ёрдам бериш, умр кўришни ва бардамликни узайтириш каби юксак инсоний вазифаларни ҳал қилар экан, шу билан ижтимоий меҳнат унумдорлигини юксалтириш ва миллий даромадни ўстиришга муҳим замин яратиб беради.

Ўтказилган кўпгина иқтисодий тадқиқотларнинг натижалари шундан далолат бериб турибди.

Соғлиқни сақлаш моддий техника базасини мустаҳкамлаш ва даставвал касалхоналар ва поликлиникалар шохобчаларини кенгайтириш, аҳолига даволаш-профилактика ёрдами кўрсатишни тағин ҳам юксалтиришда жуда муҳим, ҳал қилувчи аҳамиятга эгадир.

Шуни айтиб ўтмоқ кераки, 1941—1945 йиллардаги Улуғ Ватан уруши даврида бизда 40 мингга яқин соғлиқни сақлаш муассасалари вайрон қилинди ва шикастлантирилди. Бу муассасалар урушдан кейинги йилларда қайтадан қурилди ёки тикланди. Мамлакатимизнинг улкан территориясидаги барча районларда медицина ёрдами уюштиришни назарда тутган ҳолда кўпдан-кўп янги касалхоналар, поликлиникалар, диспансерлар ва бошқа объектлар қуриб битказилди.

Шунинг учун ҳам ҳозирги вақтда жуда кўп майда касалхона ва эскирган иморатлар мавжудлиги ҳамма ерда ҳам беморларни барча ихтисосликлар бўйича даволашни тўғри ташкил қилишга имкон бермаяпти.

Бунинг натижасида кўпгина беморларни катта-катта шаҳар марказларига юбориш зарурати пайдо бўлмоқда. Бу эса шаҳарлардаги даволаш муассасаларини ортиқча тўлдириб юбормоқда. Ҳозирги вақтда аҳолининг стационар ёрдамга бўлган эҳтиёжи ҳамма ерда ҳам тўла қондириляпти, деб бўлмайди.

КПСС XXIII съездининг директиваларига мувофиқ 1970 йилнинг охиригача мамлакатда беморлар даволанадиган ўринларнинг умумий сони 2 миллион 680 мингга қадар кўпайтирилмоғи керак, яъни ҳар 10 минг кишига 110 ўрин тўғри келади.

Совет халқининг моддий фаровонлиги ва маданий даражаси ўсганлиги, медицина фани ва техникасининг ривожланганлиги медицина ёрдами ҳажмини кўпайтирилишинигина эмас, шу билан бирга унинг самарадорлигини янада ошириш каби кечиктириб бўлмайдиган вазифаларни илгари сурмоқда.

Ҳозирги босқичда соғлиқни сақлаш ишидаги тараққиёт ихтисослаштириш билан бевосита боғланган. Бу ихтисослаштириш ҳозирги замон медицинаси тараққиётидаги асосий қонуниятларни акс эттиради.

Терапевтика, хирургия ва медицина ёрдамининг бошқа турлари ихтисослаштирилмоғи зарур. Чунки медицина фанининг ҳозирги даражасида кенг профилдаги фақат биргина врачнинг ўзи турли касалликларга, кўпинча диагноз қўйиш ва даволаш жуда мураккаб бўлган касалликларга дучор бўлган беморларга юқори малакали ёрдамни тўла таъминлай олишини тасаввур этиб бўлмайди.

Медицина ёрдамини янада ихтисослаштириш ташкилий формалар ва моддий харажатлар қилинишини тақозо этувчи муайян шарт-шароитлар бўлишини талаб этиши тамомила аён.

Совет соғлиқни сақлаш иши ва чет эл медицинасининг тажрибаси 600—1000 ўринли ва ундан кўп ўринли ихтисослаштирилган кўп профилли катта касалхоналар (марказлар) ташкил этилиши, беморларни замонавий диагностика мураккаб процессларини, самарали даволашни, меҳнат қобилиятини тиклашни яхшироқ таъминлашга имкон беради.

Катта касалхоналарда ўрин фонди, врач кадрлар ва медицина техникасидан тежаб ва рационал фойдаланиш учун шароит яратилади.

Сўнгги беш йил мобайнида бир қанча шаҳарларда 600 ўринли ва ундан кўп ўринли кўп профилли катта-катта касалхоналар қад кўтарди. Ҳозир Горький, Новосибирск, Калинин, Тбилиси, Тошкент ва бошқа шаҳарларда ҳам шундай объектлар қурилмоқда. Аммо яна камида 30 катта касалхона, етарли миқдорда диспансерлар ва бошқа ихтисослаштирилган муассасалар қуриб битказилганидан кейингина республикаларнинг бундай ихтисослаштирилган даволаш профилактика муассасаларига бўлган эҳтиёжлари тўла қондирилади, дейиш мумкин. Қишлоқларда район касалхоналари, амбулаториялари, туғруқхоналар ва бошқа объектларни йириклаштириш ва қуриш ҳам талаб этилади.

Шаҳарларда ва айниқса қишлоқ жойларда аҳолига амбулатория-поликлиника ёрдами кўрсатиш соғлиқни сақлаш ишининг жуда муҳим бўғинидир. Бизда бошқа мамлакатлардагига қараганда поликлиникалар анча кўп бўлса-да, лекин унинг ёрдамига ҳам эҳтиёж ўсиб бормоқда, бир қанча муассасалардаги моддий-техника базаси эса ҳамон замон талабларидан орқада қолмоқда. Бу айниқса янги қурилиш зоналарида кўзга яққол ташланади.

Шу билан бирга давлатнинг соғлиқни сақлаш объектлари қуришга ажратаётган капитал маблағлари бир қанча иттифоқдош республикаларда тўла ўзлаштирилмаяпти. Медицина муассалари ҳам ўз вақтида ишга туширилмаяпти. Бир қанча ҳолларда ажратилаётган маблағлар кўпдан-кўп майда объектлар қуришга сочиб юборилаётганлиги туфайли ҳам битказилмаган қурилишлар ҳажми кўпайиб кетмоқда; объектларни фойдаланишга топшириш муддатларига риоя қилинмаётир.

Масалан, Қозоғистон ССРда 1968 йилда республикада қурилаётган 115 медицина муассасасидан 21 таси тўхтатиб қўйилди. Айни вақтда шу йилда қуриладиган иморатлар рўйхатига 11 янги қурилиш киритилди. Олмаотадаги республика клиника касалхонаси 9 йилдан бери қурилмоқда. Молдавия ССРда ҳам республика касалхонасини қуриш ишлари чўзилиб кетган. Ўзбекистон, Украина ва Арманистон республикаларида даволаш муассасалари капитал қурилиши плани қониқарли бажарилмаётир.

Депутат ўртоқлар!

Соғлиқни сақлаш ишида медицина муассасалари қурилиши алоҳида аҳамиятга эга эканлигини назарда тутиб, бу масала хусусида шунчалик узоқ тўхталиб ўтаяпман. Бинокорлар тезроқ қуришлари ва биринчи навбатда замонавий қулай касалхоналар ва поликлиника биноларини битказиб беришлари керак. Қурилиш материаллари саноати ва химия саноати ходимлари эса безак плиталари, пол материаллари, бўёқлар, пласт массалар ва бошқа материаллар сифатини яхшилашлари даркор. Шуларсиз беморларни яхши даволаш учун зарур бўлган замонавий палаталар, операция хоналар ва лабораторияларни кўнгилдагидек ускуналаб бўлмайди.

Медицина муассасаларини қуриш масалалари иттифоқдош республикалар, ўлкалар ва областлар раҳбарларининг, шунингдек бутун жамоатчилигимизнинг диққат марказида турмоғи керак.

Ўртоқлар, мен яна шу нарсани айтиб ўтишим кераки, медицина ёрдамини ташкил этишда ҳали ҳам жиддий нуқсонлар бор, бир қанча даволаш муассасаларида иш маданияти паст, поликлиникалар иш билан ортиқча банд бўлмоқда. Аввало, узоқ давом этадиган касалликларга дучор бўлган беморларни касалхоналарга ётқизиш тадбири ҳамиша ҳам ўз вақтида амалга оширилаётир деб бўлмайди.

Баъзи даволаш муассасалари зарур асбоб, кийим-кечак, идиш-товоқ ва шу сингарилар билан таъминланмаган. Айрим касалхоналарда овқатнинг яхши сифатли бўлмаслиги беморларнинг таънасига сабаб бўлмоқда, бир қанча районларда аптекалар ҳали кам. Бу ҳол аҳолини дори-дармон билан ўз вақтида таъминлашни қийинлаштиради. Медицина ходимларининг беморларга эътиборсиз муносабатда бўлишини кўрсатадиган ҳоллар ҳам учраб туради.

Соғлиқни сақлаш органлари ишдаги ана шу камчилик ва нуқсонларни бартараф қилиш учун қатъий чораларни кўрадилар.

Медицина ёрдами кўрсатишни такомиллаштириш ҳамда касалхона ва поликлиника «хўжалигининг» барча бўғинларида медицина ходимлари меҳнатининг ташкил қилиниши малакали медицина ёрдами кўрсатиш ҳажмини анчагина кўпайтиришга имкон бериши мумкин.

Амбулаторияларда ва поликлиникаларда даставвал диагностика хизматини кучайтириш ва асбоб-ускуналар ёрдамида тадқиқот олиб бориш ҳажмини кенгайтириш зарур. Ҳозирги кунда поликлиника беморни стационарга жойлаштиришдан аввал унга тўғри ва муфассал диагноз қўйиш учун ҳамма шароитлар мавжуд бўлган чинакам диагноз марказига айланмоғи керак. Поликлиникада физиотерапевтика ва сув процедураларини бажариш, балчиқ билан даволаш, чоғроқ операциялар ўтказиш имкониятларини кенгайтирмоқ лозим. Бу тадбирлар касалхоналаримизнинг ишини бирмунча енгиллаштириб, улар анча оғир беморларни қабул қилишни кўпайтира оладиган бўлиб қоладилар.

Бунда медицина муассасаларида меҳнатни илмий асосда ташкил қилиш ҳамда бошқариш процессларида ҳисобловчи асбобларни жорий этиш, касалликларнинг статистик маълумоти ҳамда касалхоналар, поликлиникалар ва соғлиқни сақлаш органлари ишининг бошқа қисмлари муҳим аҳамиятга эга бўлади.

СССР Соғлиқни сақлаш министрлигида ҳисоблаш маркази барпо этилди. 15 илмий тадқиқот институтида ҳисоблаш лабораториялари бор. Республикаларда ҳам шундай марказлар ташкил этилмоғи керак. Бу яқин йиллар ичида бир қанча тадбирлар ўтказилишини талаб этади.

Биз шифохоналардаги ўринлардан фойдаланиш самарадорлигини оширишга ҳаракат қилмоқдамиз. Бунинг учун касалхоналарнинг поликлиникалар билан алоқасини мустаҳкамлаш, лабораториялар ва рентген кабинетларини бир маромда ишлайдиган қилиш, ётқизиб даволаш учун бемор танлашни яхшилаш, четдан келган беморлар учун кўпроқ пансионатлар очиш, даволашни давом эттириш учун ва қайта касалликка дучор бўлган кишилар учун махсус касалхоналар очиш жуда муҳим ишдир.

Шуни ҳам айтиб ўтмоқ кераки, давлат ажратаётган моддий ресурслар ва маблағларни яхши ўзлаштириш тажрибаси билан бирга улардан рационал фойдаланилмаётганлигини кўрсатувчи ҳоллар ҳам бор.

Масалан, 1966 йилда бир қанча иттифоқдош республикаларда медицина техникасининг аҳволи текшириб кўрилганида, ўрнатилмаган ёки ишламаётган, баъзида жуда қимматбаҳо аппаратлар ва асбоблар запаси борлиги аниқланди. Бу аппарат ва асбобларнинг умумий нархи 10 миллион сўмга етади. Кўрилган чоралар бу запасларни анча қисқартиришга имкон берган бўлса-да, 1967 йилда яна икки миллион сўмдан зиёд миқдорда асбоб ва аппаратлар қолган эди.

Дори-дармонлар, реактивлар ва қон ўрнига ишлатиладиган моддаларни тақсимлаш ва улардан фойдаланиш ҳам ҳануз кўнгилдагидек эмас.

Медицина даволаш воситалари ва методларини йил сайин кўпайтирмоқда. Гормонлар синтези, қон қуйилишига йўл қўймайдиган дори-дармонлар, кучли антибиотикларнинг пайдо бўлиши кўпгина оғир беморларнинг соғайиб кетишини таъминлади. Химиклар, фармакологлар ва медицина саноати ходимларининг бу ишга қўшган ҳиссаси бебаҳодир.

Аммо врачлар барча даволаш воситаларининг жуда кўп хилларидан тўғрироқ фойдаланишлари ва уларни муайян мақсадлардагина ишлатишлари лозим. Биз дори-дармонларнинг сифатини синчиклаб текширамиз ва хатарли дори-дармонларнинг мамлакатимизга келтирилишига йўл қўймаймиз.

Бундан буён СССРда дори-дармонларнинг қўшимча таъсирини текширадиган илмий марказларни мустаҳкамлаш лозим. СССР Соғлиқни сақлаш министрлиги совет кишиларини даволашнинг илмий асосда бўлмаган, текширилмаган ва баъзан матбуотда эслатиб ўтилган методларидан муҳофаза қилиш чораларини ҳам кўрмоқда.

Баъзи бир йирик касалхоналарда врачлик лавозимларида ишламаётган врачлар ўрнига инженер-техник ходимларни ва экономистларни олиш тўғрисида ўйлаб кўриш керак.

КПСС XXIII съездининг директиваларига мувофиқ, мамлакатнинг дори-дармон ва медицина техникаси асбобларига бўлган эҳтиёжларини қондириш мақсадида медицина саноатини ривожлантириш суръатларини жадаллаштириш мўлжалланди. Ҳукуматнинг қарорига биноан, бу саноат 1967 йилда мустақил соҳага айлантирилди ва СССР Медицина саноати министрлиги тузилди.

Ҳозир соғлиқни сақлаш муассасаларининг кўп дори-дармонларга — юрак-қон томири дори-дармонлари, диагностика воситалари, антибиотиклар, ферментлар ва бошқа дори-дармонларга бўлган эҳтиёжлари тўлароқ қондирилмоқда.

Шу билан бирга медицина саноати корхоналари зарур маҳсулотларни етарли миқдорда ишлаб чиқаришни таъминлаш борасида кўп иш қилишлари керак.

Медицина саноати корхоналарининг қуввати беш йилликнинг охирига келиб анча ўсиши керак. Биз инсулин, глюкоза, пахта, дока, медицинада ишлатиладиган резина буюмлар, гормон дори-дармонлари, кўзойнак оптикаси буюмларига кўп миқдорда эҳтиёж сезмоқдамиз.

Совет конструкторлари ва инженерлари врачлар билан ҳамкорликда жуда яхши асбоб ва аппаратларни яратиб бермоқдалар. Бизнинг нафас олиш аппаратларимиз, сунъий буйрак, тез тикадиган асбоблар, юрак, қон томири, мия ва бошқа жойларни операция қилиш учун титандан ишланган асбоб-ускуналар ҳаммага манзур бўлди. Аммо медицинада булар ҳали ҳам етарли эмас. Кўпгина яхши электрон диагностика асбобларини, янги системадаги рентген аппаратларини, скеннер ва центрифугаларни, лаборатория экспрессини ва бошқа аппаратларни кўплаб ишлаб чиқариш керак.

Медицина аппаратуралари, химия воситалари ва полимерлар ишлаб чиқарувчи министрликлар соғлиқни сақлаш эҳтиёжларини тўлароқ қондириш учун бу маҳсулотларни ишлаб чиқаришни кўпайтириш тадбирларини кўришлари лозим.

Айни вақтда Ватанимизда ва чет элларда ишлаб чиқарилган нодир ҳамда қимматга тушадиган аппаратлар клиникаларда, диспансерларда ва касалхоналарда техникавий хизмат кўрсатилишига муҳтождир. Лекин бизда медицина техникасини ремонт қиладиган корхоналар, бу техника сақланадиган омборлар ҳамда сотиладиган махсус магазинлар етарли эмас. Бир қанча республикаларда бундай муассасалар қурилиши суст олиб борилмоқда.

Депутат ўртоқлар!

Бизда жисмоний баркамол, гармоник равишда ривожланган, илғор коммунистик идеялар билан қуролланган ёш авлодни тарбиялаш учун бутун шарт-шароит яратиб берилгандир.

Бизнинг мамлакатимизда оналар ва болалар саломатлигини сақлаш таъминланган. Хотин-қизлар ва болалар консультациялари, туғруқхоналар, яслилар, боғчаларнинг кенг шохобчаси ва болаларга хизмат қиладиган бошқа муассасалар вужудга келтирилган. Аёллар ҳомиладор бўлган ва бола туққан вақтларида уларга ҳақ тўлаш шарти билан отпуска берилади, бола туққанда нафақа тўланади. Бизнинг қонунларимиз соғлиқ учун зарарли ва оғир ишларда хотин-қизларни ишлатишни тақиқлайди, меҳнат ва турмуш шароитларини яхшилаш ҳамда соғломлаштиришни ҳамда оилага давлат ва жамоатчилик йўли билан ёрдам беришни кўзда тутади ва ҳоказо.

(Давоми 3-бетда).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ИТТИФОҚ СОВЕТИ ВА МИЛЛАТЛАР СОВЕТИНИНГ ДОИМИЙ КОМИССИЯЛАРИДА

24 июнда Союзлар уйининг Октябрь залида СССР Олий Совети Иттифоқ Совети ва Миллатлар Советининг қишлоқ хўжалиги комиссияси, қонун лойиҳалари тайёрловчи комиссияси, саноат, транспорт ва алоқа комиссияси, қурилиш ва бинокорлик материаллари саноати комиссиясининг қўшма мажлиси бўлди.

Бу комиссиялар раисларининг топширувига биноан, Иттифоқ Совети қишлоқ хўжалик комиссиясининг раиси Ф. А. Сурганов мажлисда раислик қилди.

Палаталарнинг доимий комиссиялари ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар ер қонунчилиги асослари лойиҳасини ишлаб чиқмоқдалар. Тайёргарлик комиссиясининг раиси В. И. Ленин номидаги Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик фанлари академиясининг президенти П. П. Лобанов шу лойиҳа тўғрисида ахборот берди.

Палаталардаги саккиз комиссиянинг қўшма мажлиси ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар ер қонунчилиги асослари лойиҳасини тайёргарлик комиссияси тақдим этган тузатишлар билан асосан маъқуллади.

Шу тўғрида қабул қилинган қарорда ана шу қонун лойиҳасини «Известия»да, «Сельская жизнь» газетасида ва милли тилларда чиқадиган республ ка газеталарида жамоатчил муҳокамаси учун босиб чиқ риш СССР Олий Совети П зидиумидан илтимос қилина

Комиссияларнинг иши СССР Олий Совети ҳар ик палатасининг раислари Спиридонов ва Ю. И. Пале СССР ва РСФСР мини ри, КПСС Марказий ти, СССР Олий Совети диумининг масъул ход министрликлар ва и вакиллари, олимл от вакиллари қатн

СССРда АҲОЛИГА МЕДИЦИНА ЁРДАМИ КЎРСАТИШНИНГ АҲВОЛИ ВА СОҒЛИҚНИ САҚЛАШНИ ЯХШИЛАШ ТАДБИРЛАРИ

(Боши 2-бетда)

СССРда оналик умумхалқ иззат ва ҳурматига сазовор бўлиб, давлат томонидан муҳофаза қилинади ва рағбатлантирилади.

Биз оналик ва болаликни муҳофаза қилиш соҳасида катта муваффақиятларга эришдик. Ҳомиладор хотинларнинг қарийб 99 процентининг туғишига медицина ходимлари ёрдам кўрсатмоқда, жумладан чақалоқларнинг 91 проценти туғруқхоналарда туғилмоқда.

Мактабгача тарбия ёшидаги болалар муассасаларида 8,5 миллиондан ортиқ бола тарбияланмоқда. Шифохоналар, болалар санаторийлари ўринлари сони йил сайин кўпайиб бормоқда. 1967 йилнинг ўзидагина 8 миллионга яқин бола пионер лагерларида ўз соғлиғини мустаҳкамлаб олди.

Ҳозирги вақтда болаларнинг жисмоний ривожланиши [illegible] ўтган йиллардаги авлодларга нисбатан анча ортиқ. Болалар ўлимини камайтиришда ҳам катта муваффақиятлар қўлга киритилди.

Лекин шундай бўлса ҳам, оналик ва болаликни муҳофаза қилишни такомиллаштириш учун ҳали кўп иш қилмоқ керак. Баъзи областларда болалар ва оналар орасида ўлганлар ҳақидаги маълумотлар умумиттифоқ ўртача кўрсаткичларидан ортиқдир. Бу эса, совет органлари ва соғлиқни сақлаш муассасалари раҳбарларининг бу ишга алоҳида эътибор қилишини талаб этади. Ихтисослаштирилган даволаш профилактика бўлимларини кенгайтириш касаллиги анча узоқ давом этадиган болаларни даволашни яхшилаш кун тартибида турибди.

Хотин-қизлар консультациялари, туғруқхоналар, болалар клиникаларининг ишлари яхши натижа берди. Булар хотин-қизларнинг ва болаларнинг соғлиғини муҳофаза қилиш системасида етакчи роль ўйнайди. СССР Соғлиқни сақлаш министрлиги ва унинг жойлардаги органлари ана шу муассасаларнинг ишларини янада яхшилаш чораларини кўрадилар. Бу муассасалар шохобчаларини кенгайтириш ва уларни оила истиқомат қиладиган жойга мумкин қадар яқинлаштириш зарур.

Узоқ вақт давом этадиган касалликка дучор бўлган болалар учун мактабгача тарбия муассасалари ва махсус мактаб муассасаларидаги ўринлар бизда ҳали етарли эмас.

Ўқитувчилар ва халқ маорифи органлари мактабда болаларга тўғри жисмоний тарбия бериш, зарур санитария-гигиена шароитини вужудга келтириш учун кўп иш қилмоқдалар. Аммо баъзи жойларда ўқувчиларнинг ўтириш қоидаларини бузишлари, кўриш қобилиятининг пасайиб кетиши, юрак-қон томири ва асаб системаси бузилиши каби нуқсонлар ҳали учраб турибди. Бунга аввало сабаб шуки, мактабларда жисмоний тарбиядан ҳали етарли даражада фойдаланилмаётир, ўқувчиларнинг, айниқса, юқори синф ўқувчиларининг таълим нагрузкаси катта, санитария-гигиена режими бузиляпти.

Мактабгача тарбия муассасалари шохобчаларини ривожлантириш ва уларнинг ишини яхшилаш билан боғлиқ бўлган кўп масалаларни тезликда ҳал этиш лозим. СССРда болаларнинг овқатланиши учун яхши сифатли маҳсулотлар етарли миқдорда ажратиб берилмоқда.

Сут ошхонаси шохобчалари кенгайтирилди, махсус маҳсулотларни саноатда кўпроқ тайёрлаш планлаштирилмоқда. Молдавия, Украина, Латвия ва бошқа республикалардаги илғор колхозларда мактабгача тарбия ёшидаги болалар муассасалари ва баъзи мактабларда болалар колхоз маблағлари ҳисобига бепул овқатланмоқдалар.

Шундай бўлса ҳам бу кифоя эмас, чунки ҳозирги вақтда гап рационал овқатлантириш, хусусан оқсил моддаси кўп бўлган овқатлар билан таъминлаш тўғрисида бораётир. Бундай овқатлар боланинг ўсиб бораётган организми физиологик эҳтиёжларининг ҳаммасини қондириши керак.

Шу сабабли биз Озиқ-овқат, гўшт ва сут саноати министрлиги ва Савдо министрлиги бу масалага эътиборни кучайтириши ҳамда болалар овқати учун керакли маҳсулотлар ишлаб чиқаришни кўпайтириш юзасидан берилган топшириқларни тўла бажариши лозим, деб ҳисоблаймиз.

Ўртоқлар!

Саноат корхоналарида ишлаётган ходимларнинг соғлиғини муҳофаза қилиш — жуда муҳим давлат вазифасидир.

СССР ва иттифоқдош республикаларнинг Соғлиқни сақлаш министрликлари мамлакатнинг йирик саноат районларида касалхона, медицина-санитария қисмлари, поликлиника шохобчаларини ва бошқа соғлиқни сақлаш муассасаларини кенг ривожлантириш, уларни медицина кадрлари ҳамда техника билан яхшироқ таъминлаш чораларини кўрмоқдалар.

Меҳнаткашлар соғлиғини муҳофаза қилиш ишида совет касаба союзлари катта роль ўйнайди. Уларнинг кўпгина актуал масалаларни ҳал қилишда яқиндан ёрдам бераётганликларини соғлиқни сақлаш соҳасининг барча ходимлари доимо сезиб турибдилар.

Касаба союз ташкилотлари ва медицина ходимларининг биргаликда кўрсатган чора-тадбирлари саноат корхоналаридаги ишчиларнинг меҳнат шароитини анча яхшилаш ва касалликни камайтириш имконини берди.

[illegible]мида 400 ўринли стационари ва поликлиникалари бўлган йирик медицина-санитария [қисмла]рини вужудга келтириш [illegible]

К... ИТА... Италияр... Маркази А... бинони... Комите... КПСС... ретари А... даги КПСС... Римга жўнаб...

ва маблағларини бирлаштириб қурилган санаторийлардан кенг фойдаланиш усулини кенг қўллаш керак.

Соғлиқни сақлаш органлари ва муассасалари саноат ишчиларини диспансер назорати билан янада кенгроқ қамраб олишни таъминлашлари, касб-ҳунар касалликлари билан оғриганлик ҳамда меҳнат қобилиятини вақтинча йўқотиш билан боғлиқ касалликларга қарши курашни [illegible] керак.

Қишлоқда соғлиқни сақлашни ривожлантириш соҳасида бизнинг олдимизда жиддий вазифалар турибди.

Кейинги йилларда қишлоқ жойларидаги даволаш-профилактика муассасаларининг шохобчалари ва қишлоқ медицина ёрдами кенгайди ҳамда яхшиланди.

Кейинги етти йил ичида қишлоқ жойларидаги медицина муассасаларида ўринлар сони 114 минг кўпайди. Совет ҳокимиятининг жойлардаги органлари ва соғлиқни сақлаш муассасалари қишлоқлардаги касалхона ва амбулаторияларни врачлар билан ҳамда ўрта малакали медицина ходимлари билан таъминлаш чораларини кўрмоқдалар.

Лекин шундай бўлса ҳам, қишлоқ аҳолисига медицина ёрдамини уюштириш ва унинг соғлиғини сақлаш соҳасидаги жиддий камчиликларни таъкидлаб ўтмай илож йўқ.

Кўпгина қишлоқ район касалхоналари, поликлиникалари ва амбулаторияларининг моддий-техника базаси ҳамон кам кучлигича қолмоқда. Қишлоқда амбулатория-поликлиника ёрдамини уюштириш соҳасида ҳам жиддий камчиликлар бор.

Кўчма ихтисослаштирилган диагностика лабораториялари, стоматология кабинетлари, тишни протез қилувчи лабораториялар ва шу сингарилар медицина ёрдамини қишлоқ аҳолисига яқинлаштириш соҳасида катта аҳамиятга эгадир. Лекин автомобилларга ўрнатилган кўчма медицина муассасалари ҳамон кам ишлаб чиқарилмоқда.

Қишлоқ шароитларида ишлашга мослаштирилган санитария транспорти етишмаётир. Лекин баъзи корхоналар, масалан, Ульяновск автомобиль заводи шу мақсад учун хизмат қиладиган УАЗ-452 маркали санитария автомобилини кўплаб ишлаб чиқаришни бир неча йилдан буён ташкил этмаётир. Медицина учун мослаштирилган автотранспорт воситаларини ишлаб чиқаришда бошқа камчиликлар ҳам бор.

Шу беш йиллик планларида қишлоқ аҳолисига медицина ёрдамини яхшилаш учун имкон берадиган тадбирлар кўзда тутилган. 250 ўринли ва бундан ҳам кўпроқ ўринли марказий район касалхоналари ва поликлиникалар қурилмоқда, автотранспорт кўпайтирилади, касалхоналарни янги асбоблар билан таъминлаш чоралари кўрилмоқда.

Бу соҳадаги вазифаларни ҳал этиш ва хусусан тегишли биноларни қуришга колхоз ва совхозларнинг куч ҳамда маблағларини кўпроқ жалб этиш керак. Йирик касалхоналар қуриш учун ўз ресурсларини бирлаштираётган Краснодар ўлкаси, Рязань, Черкасск, Полтава областлари ва бошқа областлардаги колхоз ҳамда совхозларнинг ташаббусини ҳар тарафлама қўллаб-қувватлаймиз.

Бир қанча қишлоқ районларида ,хусусан РСФСР, Қозоғистон, Ўзбекистон ССР ва бошқа иттифоқдош республикаларнинг қишлоқ районларида медицина ходимлари кадрлари орасида қўнимсизлик катта эканлигини айтиб ўтиш керак. Бунинг сабабларидан бири шуки, меҳнаткашлар депутатлари Советларининг баъзи ижроия комитетлари ва соғлиқни сақлаш органлари қишлоқдаги медицина ва фармацевтика ходимларининг меҳнат ҳамда турмуш шароитларига етарли эътибор бермаётирлар.

Соғлиқни сақлаш органлари қишлоқда ишловчи ҳар бир врач, ҳар бир фельдшер ва акушерканинг иш шароитини текширишлари уларга ёрдам беришлари ва қишлоқ медицина муассасаларини врачлар ҳамда ўрта махсус маълумотли медиклар билан таъминлашга кўпроқ эътибор беришлари лозим.

* * *

Кишиларнинг соғлиғини сақлашда санаторий-курорт йўли билан даволашга муҳим аҳамият берилади. Совет ҳокимияти йилларида курорт, санаторийлар ва дам олиш уйлари тармоғи аслида янгидан барпо этилди. Санаторийларда ва профилакторияларда меҳнаткашларни даволаш ва уларнинг дам олишлари учун 500 мингдан ортиқ ўрин ва дам олиш уйлари ҳамда пансионатларда 278 минг ўрин бор.

1967 йилда санаторийлар, курорт поликлиникаларида, профилакториялар ва дам олиш уйларида (бир кун дам олиш бу ҳисобга кирмайди) ва пансионатларда 9 миллиондан ортиқ киши даволанди ва дам олди.

КПСС XXIII съездининг директиваларида санаторий — курорт ёрдамини тағин ҳам такомиллаштириш вазифалари белгилаб берилган. Санаторий — курорт йўли билан даволашни яхшилаш, санаторийлар, пансионатлар, дам олиш уйлари шохобчаларини кенгайтириш, туризмни ривожлантириш тадбирлари кўзда тутилган.

Қора денгиз соҳилларида, Азов бўйида, Грузия ССР да курортларни кўпайтириш билан бир қаторда мамлакатнинг бошқа районларида ҳам маҳаллий курорт ва санаторийлар ривожлантирилмоқда. Бундай жойларда бемор кўникиб қолган иқлим шароитларида кўп касалликларни даволаш яхши натижа беради. беморнинг олисдаги курорт ва санаторийларга бориши учун эҳтиёж қолмайди. Касаба союз ташкилотлари мамлакатнинг халқ хўжалик планида ишлаб чиқарувчи кучларни жадал ривожлантириш кўзда тутилган районларда курортларни кенгайтириш билан тўғри иш қиладилар.

Бунда, аввало, Урал, Сибирь, Узоқ Шарқ, Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон кўзда тутилади. Курортларни обод қилиш билан бирга курорт бойликларини, минерал сув манбаларини, пляжларни, дарахт ва кўчатларни сақлашга нисбатан талабчанликни ошириш керак. Соғлиқни сақлаш муассасалари касалликларнинг олдини олиш ва беморларимизнинг меҳнат қобилиятини тиклаш учун совет курортларидаги яхши шарт-шароитдан тўлароқ фойдаланишлари лозим.

Депутат ўртоқлар!

СССРда соғлиқни сақлаш ишларида эришилган муваффақиятлар, совет кишиларининг сиҳат — саломатлигини яхшилашдаги ижобий силжишлар, совет кишиларининг умрини узайтиришда қўлга киритилган муваффақиятларнинг кўпи, шубҳасиз, медицина фанининг тараққиёти билан боғланган. Ҳозирги пайтда фан жамиятнинг буюк ижодий, ишлаб чиқарувчи кучи бўлиб қолди ва биз медицинанинг муваффақиятларини кўздан кечирганимизда бу фактни дадил таъкидлаб ўта оламиз.

Табиий фанлар — физика, химия, биология кейинги ўн йилликда олимларнинг табиат сирларини очиш йўлида олға қараб катта қадам қўйишларига ёрдам берди. Биз нормал соғлом организмнинг физиологияси, шунингдек кўп касалликларнинг сабабларини яхшироқ билиб оладиган бўлдик.

Ҳозирги вақтда одамнинг организмида содир бўлаётган жараёнларни орган ва ҳужайра структураларидагина эмас, балки моликуляр даражада ҳам ўрганиб чиқмоқдалар. Шу билан бирга назарий медицина-биология фанларининг илдам ривожланиб бораётганлиги яқин келгусида жонли оқсилнинг табиатини очиб ташлаш ва унинг синтезини аниқлашга умид боғлаш имконини беради. Бу эса, амалий медицина учун кўпгина янги ва фойдали нарсалар бериши керак.

Совет фани ҳамманинг тан олиши ва иззат-ҳурматига сазовор бўлди. Олий асаб фаолияти ва ошқозон физиологиясининг асосларини ишлаб чиққан И. П. Павловнинг буюк кашфиётларидан, медицина фанида мунтазам йўналишларни белгилаб берган биохимикларимиз, физиологларимиз ва клиникачиларимизнинг йирик асарларидан биз кенг фойдаланмоқдамиз.

Совет давлати олимларнинг ишлаши учун ниҳоятда қулай шарт-шароитлар яратиб берди. Партия ва ҳукуматимиз Совет ҳокимиятининг дастлабки йилларидан бошлаб медицина фанига эътибор бериб, унга ёрдам кўрсатиб келмоқдалар. Бу ғамхўрлик ҳатто Улуғ Ватан урушининг оғир йилларида ҳам жаҳонда энг катта илмий медицина ташкилоти — СССР Медицина фанлари академиясининг барпо этилганлигида ўз ифодасини топди.

Ҳозирги вақтда Совет Иттифоқининг барча республикаларида 350 дан ортиқ медицина илмий-тадқиқот муассасалари бор, медицина олий ўқув юртларида эса, 3000 дан ортиқ кафедра ишлаб турибди. Соғлиқни сақлаш системасида 50.000 илмий ходим меҳнат қилмоқда. Булардан қарийб 4000 киши фан доктори ва 22000 киши фан кандидатидир. 41 олим Ленин мукофоти лауреати ва 266 олим давлат мукофоти лауреати номини олишга сазовор бўлди, 1000 га яқин олим «Хизмат кўрсатган фан арбоби» унвонини олди.

СССР да медицинанинг катта проблемаларини ўрганиш учун 21 та онкологик, 21 та травматологик, 18 та силга қарши, 87 та санитария-эпидемиология профилидаги институтлар ва бошқа илмий институтлар ташкил қилинган ва улар муваффақиятли суратда ишлаб турибди.

Совет фанининг практика билан чамбарчас боғланганлиги бу фаннинг характерли хусусиятидир. Буни медицина фанида айниқса яққол кўрамиз. Илмий институтларнинг кўпчилиги илмий изланишлар билан бирга касалликларга диагноз қўйиш ва уни даволашда ҳам актив қатнашмоқда. Клиник профилдаги илмий институтларда жуда оғир касал бўлган минглаб беморлар яхши даволанмоқда, муассасаларда сиворотка ва вакцина, дори-дармонлар, қон дори-дармонлари ва қон ўрнига ишлатиладиган моддалар, медицина асбоблари ва аппаратлари ҳамда шу сингарилар ишлаб чиқилмоқда.

Кейинги йилларда бод, юрак-қон томири касалликлари, шу жумладан юракнинг мураккаб ва туғма иллатлари ҳамда инфаркт миокарда касалликларини даволашда муайян муваффақиятлар қўлга киритилди. Бу эса, фан соҳасидаги янги ютуқларни практикага жорий қилиш билан боғланган.

Она ва болалардаги кўп касалликларнинг олдини олиш ва уларни даволашнинг самарали методлари — совет олимларининг катта ютуғидир. Хирурглар ва травматологлар, окулистлар, отоларингологлар ва стоматологлар юрак, ўпка, ошқозон, кўз, қулоқ, ва тиш оғриган вақтда операция қилишнинг янги усулларини ишлаб чиқдилар. Бошқа бировнинг тери ва органларини кўчириб ўтқазиш назарияси ва практикаси соҳасида жиддий тадқиқотлар қилинмоқда: буйрак, бўғин ва суякларни кўчириб ўтқазишда ҳам яхши натижаларга эришилди.

СССР да эпидемиология, микробиология, иммунология тобора ривожланди. Юқумли касалликларнинг олдини олиш программаси яратилди ва амалга оширилди, неча ўнлаб янги вакцина ва сивороткалар ҳосил қилинди. Бу эса, бир қанча юқумли касалликларни тугатиш ва бошқа кўп касалликни камайтиришга ёрдам берди.

Меҳнат гигиенаси ва ҳунар-касб патологияси проблемалари ҳар томонлама ишлаб чиқилмоқда, ўпка, тери касалликларининг пайдо бўлишига, шишнинг авж олишига ёрдам берадиган ташқи муҳитнинг зарарлари, шунингдек профилактика методлари ўрганиб чиқилмоқда.

Бизнинг мамлакатимизда космик медицина вужудга келтирилди ва муваффақиятли суратда ривожланиб бормоқда.

Бизнинг олимларимиз совет медицина фани проблемаларини бундан буён ҳам муваффақиятли суратда ишлаб чиқиб, бир қанча йўналишларда янги муваффақиятларни қўлга киритишларига шак-шубҳа йўқ.

Биз муваффақиятларни таъкидлаш билан бирга, қийинчилик ва камчиликларга ҳам тўхталиб ўтишимиз керак. Аввало, рак, лейкемия, атеросклероза, грипп ва бошқа баъзи касалликларни назарий жиҳатдан ўрганиш кейинда қолаётганлигини айтиб ўтиш керак. Ана шу актуал ва мураккаб соҳалардаги илмий тадқиқотлар ҳамиша ҳам амалий медицинанинг энг муҳим вазифалари даражасида турибди деб айтиб бўлмайди. Ана шу касалликларнинг тарқалувчанлиги сабабли бу проблемалар давлат нуқтаи назаридан жуда катта аҳамиятга эгадир. Кейинги вақтларда грипп, юрак, ўпка ва ошқозон-ичак касалликларини ўрганиш юзасидан махсус илмий институтлар ташкил этилди. Кўп илмий кучлар шу институтларда ишламоқда. Ана шу муҳим тадбир яқин келгусида ижобий натижалар беради, деб умид қилиш мумкин.

Олимларимизнинг куч-ғайрати бундан буён рак, сил, юрак касаллиги ва руҳий касалликлар, лейкоза, аллергия, тери касалликлари ва шулар сингари кўп касалликлар билан кураш масалаларини тезроқ ҳал этишга қаратилади. Касалликларнинг олдини олиш ва даволашда янги самарали методларнинг қидириб топилиши, касаллик табиатининг моҳиятини чуқур билиш имконини берадиган энг янги усулларнинг ҳаммасидан фойдаланиш, шу жумладан, химиявий тадқиқотлар, электроника ва ҳисоблаш-санаш мосламаларидан фойдаланиш амалий натижаларга олиб келиши керак.

Гигиена, микробиология ва эпидемиология проблемаларини, хусусан шаҳар ва қишлоқ гигиенасини ўрганишни ҳам кенг йўлга қўймоқ керак.

Илмий институтларнинг ишларини яхшилаш, улардан баъзиларининг профилини ўзгартириш ва йириклаштириш, баъзиларини олий ўқув юртларининг кафедралари билан бирлаштириш зарур. Фақат шу йўл билангина кадрлар, маблағлар ва ускуналарнинг сочиб юборилишига йўл қўймаслик ҳамда илмий ишларни самаралироқ олиб бориш учун шарт-шароит вужудга келтириш мумкин.

СССР Медицина фанлари академиясининг мамлакат шарқида филиалини ташкил этиш тўғрисидаги масалани қараб чиқиш кўзда тутилади. Бу чора Сибирь, Узоқ Шарқ ва Ўрта Осиёнинг жуда бой имкониятларидан фойдаланишга йўл очиб беради.

Олимларимиз учун иш шароитини яхшилаш, лабораториялар ва бўлимларни замонавий асбоблар ва ғоят аниқ ишлайдиган аппаратлар билан, лаборатория ускуналари ва реактивлар билан жиҳозлаш соҳасида ҳали кўп иш қилиш керак.

Ана шуларнинг ҳаммаси ҳеч шубҳасиз илмий тадқиқотларнинг савиясини ошириши ҳамда шу тадқиқотлар натижасини дарҳол медицина практикасига жорий этишни таъминлаши лозим.

* * *

4.5 миллиондан ортиқ ходимлар халқимизнинг сиҳат-саломатлигини қўриқловчи олижаноб соҳада меҳнат қилмоқдалар.

Партиядан халққа, социализм ғояларига чексиз садоқат руҳида тарбия олган врачлар ўз бурчини бажариш учун куч-қувватларини аямайдилар. Уларнинг содиқ ёрдамчилари — медицина ҳамширалари, фельдшерлар, акушерлар, лаборантлар, санитарлар ҳамиша операция залида ва поликлиника кабинетларида, лабораторияларда ва тез медицина ёрдами кўрсатиш станцияларида врачлар билан ёнма-ён туриб фидокорона меҳнат қилмоқдалар.

Медицина соҳасидаги катта хизматлари учун олимлар ва врачлардан 39 кишига Социалистик Меҳнат Қаҳрамони деган юксак унвон берилди, минг-минглаб врачлар «Республикада хизмат кўрсатган врач» фахрий унвонига сазовор бўлди. 10 минглаб медицина ходимлари орденлар ва медаллар билан мукофотландилар.

91 олий ўқув юртида олий медицина ва фармацевтика маълумотига эга бўладиган мутахассислар тайёрланмоқда. Ҳозир шу олий ўқув юртларида 250 минг студент таълим олмоқда. Мамлакатда 666 та медицина билим юртида 400 мингдан ортиқ бўлажак медицина ҳамширалари, акушерлар, фельдшерлар ўқимоқда.

Кейинги 15 йил мобайнида Қозоғистон, Узоқ Шарқ, Сибирь, Ўзбекистонда, Украина билан Белоруссиянинг ғарбий областларида миллий кадрлар тайёрлайдиган янги медицина институтлари очилди. Бизнинг мамлакатимизда соғлиқни сақлаш ва медицинани ривожлантиришнинг мураккаб масалаларини ҳал қилишга қодир бўлган ажойиб олимлар, врачлар, соғлиқни сақлаш ташкилотчилари ўсиб етишди. Медицина ходимларининг меҳнати шарафли ва ҳурматга сазовордир.

Мутахассислар тайёрлаш сифатини ошириш — ҳозирги даврда медицина билими соҳасидаги энг муҳим вазифадир.

Ҳозирги вақтда бизнинг кўпчилик олий ўқув юртларимиз кенг профилдаги врачлар тайёрламоқда.

Медицина институтини битириб чиққанлар ўқишни тамом қилгандан кейин дастлабки ихтисос олиш ва амалий ишга тайёрланиш учун зарур шароитга эга бўладиган системани вужудга келтириш тўғрисидаги масалани кўриб чиқиш вақти келди.

Институтни битириб чиққандан кейин мустақил ишга борадиган врач кенг ихтисослар бўлмиш терапия, хирургия, акушерлик ва гинекологиянинг биридан дастлаб яхши амалий кўникма олиши лозим.

Бир қанча олий ўқув юртларида врачларни шу тарзда тайёрлаш синаб кўрилди. Бу тажриба жуда ижобий бўлиб чиқди. СССР Соғлиқни сақлаш министрлиги мамлакатнинг барча институтларини яқин йиллар ичида мана шундай системага кўчиришни мақбул деб ҳисоблайди. Бу эса ёш врачнинг малакасини анча оширади ва уни амалий иш кўникмалари билан қуроллантиради.

Врач ўзининг бундан кейинги бутун фаолияти давомида ўз малакасини албатта ошириб боради. СССРда бунинг учун врачлар малакасини оширувчи мавжуд махсус институтларда ва факультетларда барча шарт-шароитлар яратилган.

Бир қанча медицина олий ўқув юртлари ва врачлар малакасини ошириш институтларида моддий техника базасининг эскириб қолганлиги врачлар тайёрлаш савиясини оширишга жиддий тўсқинлик қилмоқда. Бу муассасалар кўпинча эски биноларда жойлашган бўлиб, замонавий асбоб-ускуналар билан етарли даражада таъминланган эмас. Олий ва ўрта ўқув юртларининг моддий базасини мустаҳкамлаш учун яқин йиллар мобайнида зарур чоралар кўриш керак. Бу гап ўқиш лаборатория биноларига ҳам, клиникалар ва студентларнинг ётоқхоналарига ҳам таалуқлидир.

* * *

Социалистик мамлакатлар совет соғлиқни сақлашнинг прогрессив принципларидан ижодий фойдаланмоқдалар. Бизнинг муваффақиятларимиз жаҳондаги барча мамлакатларда соғлиқни сақлашни ривожлантиришга катта таъсир кўрсатмоқда.

Совет Иттифоқи Жазоир, Мали, Сомали, Бирлашган Араб Республикаси, Афғонистон, Ҳиндистон ва бошқа мамлакатларга қардошларча ёрдам қўлини биринчи бўлиб чўзди. Биз саноатни ва қишлоқ хўжалигини вужудга келтириш ва ривожлантиришга кўмаклашибгина қолмай айни вақтда даволаш-профилактика муассасаларини, медицина саноати корхоналарини қуришда, медицина кадрларини тайёрлашда ҳам мадад бериб турибмиз.

Совет Иттифоқининг олий ўқув юртларида жаҳондаги қарийб 100 мамлакатдан келган бўлажак врачлар — 2500 дан ортиқ студент таълим олмоқда.

Чет элларда ҳам кўпгина совет врачлари ишламоқда. Уларни ажойиб мутахассислар ва «Инсон саломатлиги йўлида фидокор мард курашчи» деб атамоқдалар.

Ривожланаётган давлатларга соғлиқни сақлаш соҳасида Совет Иттифоқининг бераётган ёрдами — бизнинг интернационал бурчимиз ва халқлар ўртасида дўстлик ҳамда тинчликни мустаҳкамлашга қўшган ҳиссамиздир.

Депутат ўртоқлар!

Мамлакатимизда халқ саломатлигини муҳофаза қилиш, соғлиқни сақлаш органларининг идора ишигина бўлиб қолмай, балки шунингдек социалистик давлатнинг энг муҳим вазифасидир. Бу вазифа жамоат ташкилотларининг ва кенг меҳнаткашлар оммасининг актив ёрдами билан амалга оширилмоқда.

СССР Олий Советидан бошлаб посёлка ва қишлоқ советларигача меҳнаткашлар депутатларининг ҳамма Советларида соғлиқни сақлаш масалалари юзасидан депутатларнинг доимий комиссиялари ишлаб турибди. Меҳнаткашлар депутатлари советлари медицинанинг энг муҳим проблемаларини мунтазам муҳокама қилмоқдалар ва бу проблемаларни ҳал этишда бизга кўмаклашмоқдалар.

Аҳолига медицина хизматининг аҳволи ва уни янада яхшилаш чоралари тўғрисидаги масала кейинги йилларда кўпгина иттифоқдош ва автоном республикалар Олий Советларининг сессияларида муҳокама қилинди.

Меҳнаткашлар депутатлари Советлари ва уларнинг соғлиқни сақлаш комиссиялари, соғлиқни сақлаш органларининг ва муассасаларнинг ишларини доимо назорат қилиб турибдилар, уларга ёрдам бериш учун кенг жамоатчиликни жалб этмоқдалар.

Маҳаллий советлар соғлиқни сақлашнинг моддий-техника базасини ривожлантириш ва мустаҳкамлашда, ишлаб чиқаришда ва турмушда санитария қоидаларини бузишга қарши курашда ёрдам бермоқдалар, медицина ходимларига яхши маиший шароит яратиш тўғрисида ғамхўрлик қилмоқдалар.

Масалан Воронеж областида «Соғлиқ фонди» ҳисобидан медицина муассасалари қурилмоқда Бу фонд депутатларнинг ташаббуси билан тузилган. Медицина ва жамоат ташкилотларининг амалий ҳамкорлигидан далолат берувчи бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин.

Депутатлар медицина ёрдамининг сифати, медицина муассасалари ишининг маданиятига алоҳида эътибор бермоқдалар. Масалан, Озарбайжон ССРда юксак санитария маданияти учун кураш ҳаракати кенг қулоч ёйди. Боку шаҳри атрофида шаҳарга ҳусн бериб турган дам олиш зонаси тузилди. Совет Иттифоқининг бошқа кўпгина шаҳарларида ҳам кишилар соғлигини сақлашга нисбатан шундай муносабатни кўриш мумкин.

Медицина ходимлари халқ вакиллари ва жамоатчиликнинг бу ёрдамини миннатдорчилик билан қабул қилмоқдалар ҳамда бунга жавобан совет кишилари тўғрисида тобора кўпроқ меҳрибонлик қилмоқдалар.

Докладимнинг охирида депутатларнинг диққат-эътиборини соғлиқни сақлаш тўғрисидаги амалдаги қонунларга жалб этмоқчиман. Бу қонунлар асосан йигирманчи ва ўттизинчи йилларда қабул қилинган бўлиб, ҳозир кўп жиҳатдан эскириб қолган. Соғлиқни сақлашни ташкил этишнинг баъзи муҳим проблемалари қонун йўли билан ҳал этилган эмас.

Соғлиқни сақлаш тўғрисидаги қонунларнинг янги асослари керак бўлиб қолди. Шу қонун асосларида совет медицинасининг инсонпарварлик принциплари, давлатимизнинг халқ соғлиғи тўғрисидаги катта ғамхўрлиги тўла ифода этилиши керак. Булар барча иттифоқдош республикаларда соғлиқни сақлаш соҳасидаги асосий вазифаларни бажаришда муштаракликни таъминлайди. Соғлиқни сақлаш тўғрисидаги қонун асосларидан оналик ва болаликни муҳофаза қилиш масалалари, ташқи муҳитни ифлосланишдан қўриқлаш ва бошқа анча муҳим проблемалар муносиб ўринни эгаллаши лозим.

Бу ҳужжатнинг мумкин қадар қисқа муддат ичида тайёрланиши, унинг лойиҳаси эса дастлаб кенг жамоатчилик муҳокамаси учун эълон қилиниши мақбул иш бўлар эди.

Депутат ўртоқлар!

Социалистик соғлиқни сақлаш катта ва шонли йўлни босиб ўтди. Коммунистик партия ва ҳукумат халқнинг соғлиғини сақлаш йўлида кун сайин ғамхўрлик қилаётганлиги туфайли биз шу муваффақиятларга эришдик.

Коммунизм қурилишининг улуғвор программаси медицина фанини ва совет соғлиқни сақлаш системасининг инсоният тарихида мисли кўрилмаган ривожланиш истиқболини очиб беради.

Мана шу юксак минбардан туриб тўрт ярим миллион соғлиқни сақлаш ходимлари номидан биз ўзимизнинг бутун куч ва билимимизни, қалбларимизнинг бутун ҳароратини энг инсоний мақсадга — коммунизм қураётган совет кишиларининг соғлиғини сақлашга бағишлаймиз, деб Коммунистик партияни, ҳукуматни, бутун халқни, сиз — СССР Олий Совети депутатларини ишонтиришга рухсат бергайсиз! (Қарсаклар).

ПЛАНДАН ТАШҚАРИ СУТ

Ургут районининг чорвадорлари сут тайёрлаш ярим йиллик планини муддатидан илгари ошириб адо этдилар. Давлатга пландаги 1200 тонна ўрнига 1210 тонна сут сотилди. Бу, ўтган йилнинг шу муддатигача тайёрланган сутга нисбатан 55 тонна кўпдир.

Планнинг муваффақиятли бажарилишига Навоий номли, «Правда», «Коммунизм» ва Ленин номли колхозларнинг чорвадорлари катта ҳисса қўшишди.

Н. ИБРОҲИМОВ.

ДЎСТЛАР БАЙРАМИДА

Таллинда ҳар бир эстониялик учун қадрдон бўлган қўшиқ майдони бор. Денгиз соҳилида қалин ўрмонзор ёнида жойлашган, тўққиз қаватли бинога тенг келадиган табиий театр майдони кўм-кўк тепаликлар билан ўраб олинган. Халқ тантаналари ёки қўшиқ кунларида минглаб кишилар иштирокидаги хор шу ердан жаранглаб эшитилади.

Бизнинг ҳамшаҳарларимиз қатнашган бу йилги биринчи байрам шу майдонда бошланди.

Таллиннинг 30 минг аҳолиси «Баҳор» ансамбли қизларига миннатдорчилик билдирди, уларни қизғин қарсаклар билан кутиб олди. «Баҳор» Эстониянинг гўзал рақсини ижро этиб, шу билан қардош халқнинг миллий традициясига ва урф-одатларига чуқур ҳурматини изҳор этди.

Декада иштирокчилари дўстларимиз байрами бизнинг ҳам байрамимиз эканлигини санъат воситасида намойиш қилдилар. Қўшиқ майдони ўз чегарасини янада кенгайтириб, гўё Фарғона ва Самарқанд меҳнаткашларининг дала шийпонларини қамраб олди. Сирдарё ва Тошкент денгизини Фин кўрфази билан туташтирди. Бизнинг қўшиқларимиз ва рақсларимиз майдон узра узоқ вақт янграб турди. Эстониянинг каннел ва видепил деган музика асбобла[illegible]

Ярим кечада тепаликлар устида, Таллин атрофидаги кўпгина ўрмонзорларда, бутун Эстонияда машъаллар ва гулханлар ёқилди. Республиканинг ҳамма бурчакларида шод-хуррам ашулачиларнинг ягона сафига уларнинг ўзбекистонлик содиқ дўстлари ҳам келиб қўшилдилар.

Декаданинг кўпгина қатнашчилари иштирокида Сааремаа оролида катта байрам бўлиб ўтди. Оролнинг асосий шаҳри Кингисеппда, қадимий қаср Куресаарда дўстлик митинги бўлиб ўтди.

Г. ЛИПШИЦ,
Ўзбекистон телеграф агентлигининг махсус мухбири.
Таллин шаҳри.

Суратда: декада қатнашчиларидан бир группаси Таллинда.

ЭТА—ЎзТАГ фотоси.

Оламда НИМА ГАП

Ю. Маккарти билан Н. Рокфеллернинг фикрлари

ВАШИНГТОН, 24 июнь. (ТАСС). АҚШ президентлигига номзодлари кўрсатилиши мумкин бўлган сенатор Ю. Маккарти ва Нью-Йорк штатининг губернатори Н. Рокфеллер кеча телевидение орқали гапириб Вьетнамдаги можарони тинч бартараф қилиш масаласига тўхталиб ўтишди.

Маккарти ҳозирги АҚШ ҳукуматининг Вьетнамга доир сиёсатини танқид қилди. У уқтириб айтдики, Вьетнам Демократик Республикасининг жанубий қисмини бомбардимон қилиш кучайтирилаётганлиги, Жанубий Вьетнамдаги уруш ҳаракатлари кенгайтирилаётганлиги у ерга қўшимча равишда Америка қўшинлари юборилаётганлиги — мана шуларнинг ҳаммаси Париждаги расмий суҳбатларни олиб бориш учун қулай вазият вужудга келтиришга асло ёрдам бермайди. Сенатор, расмий Вашингтон бу суҳбатлардан урушни кучайтириш мақсадида ўтказиб келаётган сиёсатдан Америка жамоатчилигининг диққатини чалғитиш учун фойдаланмоқда, деган фикрни айтди.

Рокфеллер Вьетнамдаги уруш ҳаракатлари кенгайтирилаётганлиги АҚШни боши берк кўчага киритиб қўйди, деди. Музокаралар олиб бориш фахрий сулҳга эришишнинг бирдан - бир йўлидир, деди Рокфеллер. Губернатор ўз рақиби Никсоннинг Вьетнам проблемасини ҳал этмоқ учун урушни давом эттиришдан бошқа чора йўқ, деган фикрига сира қўшилмаганлигини айтди.

СОВЕТ ШАРҚШУНОС ОЛИМИГА ФАХРИЙ УНВОН

ТЕҲРОН, 24 июнь. (ТАСС). Таниқли совет шарқшунос олими профессор Э. Алиевга Теҳрон университетида филология фанлари доктори фахрий дипломини топшириш маросими бўлди. Тантанали вазиятда ўтказилган бу маросимда Теҳрон университетининг студентлари, профессорлари ва ўқитувчиларидан етти мингдан кўпроқ киши ҳозир бўлди. Бу фахрий унвон совет олимига Теҳрон университети тарихида биринчи марта берилаётир.

Маросимда сўзга чиққан университет ректори доктор Солих ўз нуткида, профессор Алиев форс тили, адабиёти ва Эрон тарихини чуқур билган совет эроншунос кадрларни тайёрлашга узоқ йиллар давомида кўп куч ва ғайрат сарфлаганлиги, катта илмий тадқиқот ишларини олиб бораётганлигини айтиб ўтди. Профессор Э. Алиевга Теҳрон университетининг филология фанлари доктори фахрий унвонини бериш тўғрисидаги қарорни, деди доктор Солих, филология факультетининг илмий кенгаши, университет кенгаши, шунингдек Эрон университетларининг марказий кенгаши қабул қилди.

Профессор Э. Алиев дипломни қабул қилиб ола туриб, сўзлаган нутқида, менга Теҳрон университетининг фахрий фанлар доктори деган юксак унвон берилганлиги эроншуносликда жаҳонда етакчи ўринлардан бирини эгаллаб турган СССРдаги эроншуносликнинг катта хизматлари ва муваффақиятлари эътироф қилинганлигини кўрсатиб турибди, деди.

Эроннинг энг катта университети совет олимига фанлар доктори фахрий унвони берганлигини Теҳроннинг илмий ва жамоатчилик доиралари зўр мамнуният билан кутиб олишди.

Исроилнинг янги иғвогарлиги

ҚОҲИРА, 24 июнь. (ТАСС). Кеча Миср ва Исроил қўшинлари ўртасида Сувайш канали орқали шиддатли отишма бўлди. Бирлашган Араб Республикаси ҳарбий қўмондонлигининг вакили бу ерда қуйидагиларни айтди: Исроил қўшинлари Исмоилия шаҳридаги госпитални пулемётлардан ўққа тутдилар, шундан кейин Фирдан кўприги ва Исмоилиянинг жанубий қисмига қарата тўплардан қаттиқ ўт очдилар. Бирлашган Араб Республикасининг қуролли кучлари жавоб ўти очиб, Исроилнинг артиллерия позицияларини яксон қилдилар.

Отишма бир ярим соат давом этди.

НИГЕРИЯДА УРУШ ҲАРАКАТЛАРИ

ЛАГОС, 24 июнь. (ТАСС). Нигерия федерал ҳукуматининг қўшинлари Шарқий Нигерияда ҳарбий жиҳатдан аҳамиятли бўлган тўртта манзилгоҳни эгаллаб олдилар. Федерал ҳукумат ҳарбий бюллетенида берилган хабарда айтилишича, Шарқий Нигерия отрядлари порт — Харкорд ғарбида жойлашган Бакан, Дегем, Абойнем ва Мембе шаҳарларини ташлаб кетишга мажбур бўлганлар. Бюллетенда уқтириб айтилишича, шу шаҳарларнинг аҳолиси федерал ҳукумат қўшинларининг шаҳарларга киритилган қисмларини хайрихоҳлик билан кутиб олганлар.

Шу операциялар давомида, дейилади сўнгра хабарда, федерал қўшинлар кўп миқдордаги қурол-яроғ ва ўқдориларни ўлжа қилиб олдилар.

ЯНГИ РАДИО-ТЕЛЕВИЗИОН СТАНЦИЯ

ПОЛЬША. Зиграда янги радио-телевизион станция ишга туширилди. Бу станция бутун Лодзь воеводлиги ва Познань воеводлиги бир қисмининг территориясида радио ва телевидение программасини қабул қилишни таъминлайди. Шундай қилиб, барча воеводликларда ишлайдиган телевизион станцияларнинг шохобчалари Польша территориясининг 63 процентини ўз ичига олади. Бунинг натижасида мамлакатда яшовчи аҳолининг 80 проценти телевидение программасини томоша қила олади. (ТАСС).

ЖАНУБИЙ ВЬЕТНАМДА Озодлик халқ қуролли кучлари қисмлари билан Америка — Сайгон қўшинлари ўртасида аёвсиз жанглар давом этмоқда. Америка агрессорлари ва уларнинг малайлари кўплаб талафот бермоқдалар. Суратда: Озодлик халқ қуролли кучлари жангчилари асир қилиб олинган бир гуруҳ агрессорларни ҳайдаб кетишяпти.

ВИА—ТАСС фотоси.

АМЕРИКА ҚУШМА ШТАТЛАРИ. Вашингтонда Линкольн ҳайкали ёнида жойлашган «тирилиш» шаҳарчаси» аҳолиси америкалик йўқсилларнинг ҳуқуқини ҳимоя қилиш кампаниясини давом эттирмоқда. Суратда: чодир шаҳарчада ўтказилган митинглардан бирида. Камбағалларнинг лидерларидан бири руҳоний Жесси Женсон нутқ сўзламоқда.

А. Меликян фотоси.

(ТАСС фотохроникаси).

МАВРИКИЙ — Африканинг шарқий соҳилида Ҳинд океанида жойлашган энг ёш давлатдир. Мамлакатнинг 800 минг кишилик аҳолиси турли туман миллат ва элатларга мансубдир. Бу ерда Осиёдан, Европадан ва Африкадан келган турли миллат вакиллари яшайди. Шунинг учун ҳам марказий шаҳарларнинг уй-жой кварталларида буддачилар ҳарами билан ёнма-ён мусулмонлар мачитини, хитойликлар дўкони билан ёнма-ён ҳашаматли французча магазинларни учратиш мумкин. Суратда: Порт-Луи кўчаларидан бири.

С. Кулик фотоси.

(ТАСС фотохроникаси).

В. РОШЕНИНГ АЙТГАНЛАРИ

ПАРИЖ, 24 июнь. (ТАСС). Франция Коммунистик партиясининг бош секретари В. Роше бундай деди: «бизнинг қўлимизда бўлган дастлабки маълумотларга қараганда, халқни қўрқитиш йўлига тушиб олган де Голль ҳукумати ишлатган найранг унинг барча реакцион кучларни ўз теварагида бирлаштиришга ва турли эътиқодлардаги жуда кўп французларни лақиллатишига имкон берганлигини кўрсатиб турибди».

В. Роше Франция Миллат Мажлисига ўтказилаётган сайловдаги овоз беришнинг биринчи даврасига доир дастлабки якунларни шарҳлаб, ҳал хил сўл гуруҳларни қаттиқ танқид қилди. Бу гуруҳлар, — деди В. Роше, — ўзларининг иғвогарликларини ва ишлатаётган зўрликларини деголлчилар режимининг иғвогарликларига ва зўравонликларига қўшиб, деголлчиларга жуда катта хизмат қилдилар, уларнинг халқни қўрқитиш сиёсатидан фойдаланишларига имкон бердилар.

— Мисли кўрилмаган даражада зўр куч билан олиб борилган антикоммунистик кампанияга қарамай, — деб давом қилди В. Роше, — Франция Коммунистик партияси мустаҳкам позицияни сақлаб турибди. Унинг бир қанча номзодлари биринчи даврадаёқ сайланди, бошқа кўпгина номзодлари келгуси овоз беришда қатнашиш учун қулай аҳволда турибдилар.

— Франция Коммунистик партияси, — деб давом қилди В. Роше, — ўзига тарафдор бўлиб берилган овозларнинг сони жиҳатдан ҳам мамлакатдаги сўл партиялар орасида шак-шубҳасиз биринчи ўринда турибди ва оппозициянинг асосий кучи бўлиб қолмоқда. Миллионлаб французлар Компартияни меҳнаткашлар манфаатларининг, демократик эркинликларнинг, тинчлик ва миллий манфаатларнинг оташин ҳимоячиси деб билмоқдалар.

Шунга қарамай, деди сўнгра Франция Коммунистик партиясининг бош секретари, деголлчилар ва реакционерларнинг олдинга ўтиб олганлиги ва бу ҳол овоз бериш натижаларида ўз ифодасини топганлиги демократия учун жиддий ғов бўлиб турибди. Кураш давомида меҳнаткашлар қўлга киритган натижаларни ҳукумат ва хўжайинлар яна тортиб олишга уринадилар.

Пировардида В. Роше бундай деди: «Демократлар, коммунистлар, социалистлар ва бошқа республикачилар деголлчилар ва реакциянинг ниқобланган диктатураси йўлига ғов солмоқ учун бирлашишлари кераклиги ҳозир ҳар қачонгидан кўра ҳам катта аҳамиятга эга бўлиб қолди». — Биз барча республикачиларни, — деди Франция Компартиясининг бош секретари — сайловларнинг биринчи даврасидаги ялпи овоз бериш натижасида деголлчи номзодларни ва бошқа реакционерларни мағлубиятга учратмоқ учун яхшироқ позицияга ўтиб олган сўл кандидатларни ёқлаб, сайловнинг иккинчи даврасида овоз беришга чақирамиз.

ВАТАНПАРВАРЛАРНИНГ ҲУЖУМЛАРИ

ХАНОЙ, 24 июнь, (ТАСС). Вьетнам информация агентлиги Озодлик агентлигининг маълумотларига асосланиб хабар беради: Жанубий Вьетнам Озодлик халқ қуролли кучларининг жангчилари 10 июндан 14 июнгача бўлган беш кун ичида Контум вилоятида бир қанча ҳужумлар қилиб, Америка қўшинлари ва қўғирчоқ қўшинларининг уч ротасини сафдан чиқардилар. Ҳужумлар вақтида душманнинг 14 та гаубица тўпи ва миномётлари портлатилди, иккита самолёти уриб туширилди.

17 июнда Жанубий Вьетнам ватанпарварлари Чанбангдаги Америка базасини тўпга тутиб, унинг қароргоҳи ва информацион марказий биноларини яксон қилдилар. Халқ қуролли кучларининг жангчилари тўпга тутиб бўлганларидан кейин дарҳол база территориясига бостириб кириб, 26 та бронетранспортерни, 30 та танкни портлатдилар, 6 та катта гаубица тўпни яксон қилдилар.

ВДР осмонида уриб туширилди

ХАНОЙ, 24 июнь. (ТАСС). Ханой ҳаво ҳужумидан мудофаа қисмлари кеча Вьетнам Демократик Республикаси осмонига бостириб кирган Американинг учувчисиз самолётини уриб туширдилар. Вьетнам информация агентлигининг хабар беришича, аниқланган маълумотларга қараганда, Американинг бир самолёти Хатинь вилояти тепасида 21 июнда ва яна бир самолёти Нгеан вилояти тепасида 22 июнда уриб туширилган.

Шундай қилиб, Вьетнам Демократик Республикаси территориясида уриб туширилган Америка самолётларининг умумий сони 2990 тага етди.

Футбол. ҚИЙИН ҒАЛАБА

Футбол ишқибозлари «Нефтчи»дек кучли коллективни мағлубиятга учратган «Пахтакор» турнирнинг энг сўнгги поғонасида қолиб келаётган Кировобод динамочилари устидан ҳам осонгина ғалаба қозонади деб ўйлаган эдилар. Аммо олий лиганинг кенжатойларидан бўлган кировободликлар ҳамма ўйлаганидек ожиз команда эмас экан. Унинг пухта ҳимояси, маҳоратли дарвозабони Гусейнов «Пахтакор» ҳужумчиларининг хавфларини усталик билан бартараф қилиб туришди. Ҳавонинг жуда исиб кетганлиги сабаб бўлдими ёки ҳамшаҳарларимиз рақибларини менсимай ўйнашдими, хар қалай учрашувнинг биринчи бўлими зерикарли ўтди иккала томон ҳужумчилари ҳам штраф майдонида камдан-кам кўринишди. Танаффусдан сўнг томонлар анча жон койитишди. Динамочи Эйнуллаев, Абдуллаевлар дарвозабонимиз Любарцевни доим ҳушёр туришга мажбур қилдилар.

«Пахтакор» ёшлари ҳимоячи Петухов ва ярим ҳимоячи Варюхин командадошларига ўз активлиги билан намуна кўрсатишди. Улар ўз вазифаларини муваффақиятли бажариш билан бирга ҳужумчиларга ҳам яхши ёрдамлашиб туришди. Рақиблар дарвозасига киритилган ягона тўп ҳам шулар бошлаган комбинациядан сўнг юз берди. Команда капитани Ҳамид Раҳматуллаев 83-минутда аниқ зарб билан ҳисобни очди. Ҳамиднинг мавсумдаги биринчи голи «Пахтакор»га ғалаба келтирди. Бу муваффақиятга ҳамшаҳарларимиз ҳужумга янги кучларни ташлагандан сўнг эришдилар. Яъни Бектошев ўрнига Исоқов ва Иброҳимов ўрнига Юнусов майдонга тушган эди.

Шундай қилиб, «Пахтакор» кетма-кет учинчи ғалабани қўлга киритди. Дублёрлар состави эса, бир кун аввал рақибларини 2:0 ҳисобида мағлубиятга учратиб, каторасига олти ўйинда ғолиб келди.

Энди ўзбек футболчилари қийин сафарга жўнайдилар. Улар эртага Богуми шаҳрида СССР кубоги учун мусобақалашгач, мамлакат чемпионатининг биринчи даврасидаги сўнгги тўрт учрашувни Донецк, Луганск ва Москва шаҳарларида ўтказадилар. Ҳамшаҳарларимиз билан яна бир ойдан сўнг, иккинчи давра ўйинлари бошланганда учрашамиз.

* * *

Ўтган душанба куни бўлган бошқа учрашув натижалари қуйидагича: «Қайрат» — «Нефтчи» — 3:0, тўпларни Волох, Сегизбоев ва Долматов киритди. «Спартак» — «Заря» 3:1, тўп авторлари луганисклик Стрельцов спартакчи Логофет (иккита) ва Евлентьевлардир. «Динамо» (Москва) — АСК (Р.) 1:0, тўпни армиячи Кравченко ўз дарвозасига уриб юборди. «Шахтёр» — «Локомотив» — 1:1, (Евсеенко ва Кох). «Динамо» (Минск) — «Арарат» — 1:0, (Мустигин) «Динамо» (Киев) — «Крилья Советов» — 1:0 (тўпни куйбишевлик ҳимоячи Сахаров ўз дарвозасига киритиб юборди. «Черноморец» — «Торпедо» (Москва) — 2:2. Тўпларни торпедочи Ленев ва Стрельцов, денгизчилардан Москаленко ва Звенигородский киритишди. «Зенит» — «Динамо» (Тбилиси) — 0:0.

Турнир жадвалидаги аҳвол қуйидагича:

КОМАНДАЛАР	У	Т.	О.
1. «Спартак» М	15	28-12	24
2. «Динамо» К.	16	20-10	23
3. «Динамо» Тб.	15	11-4	19
4. «Торпедо» М.	15	24-15	18
5. «Локомотив»	15	14-9	18
6. «Динамо» Мн.	15	13-9	17
7. «Зенит»	15	14-13	17
8. «Кр. Советов»	15	12-11	15
9. «Нефтчи»	15	12-11	15
10. «Шахтёр»	15	11-13	15
11. ЦСКА	14	12-12	14
12. «Черноморец»	14	16-19	14
13. «Пахтакор»	15	16-20	14
14. «Заря»	16	8-16	14
15. «Динамо» М.	16	16-19	13
16. «Қайрат»	15	12-15	12
17. СКА	15	17-22	12
18. «Арарат»	15	12-17	11
19. «Торпедо» Кт.	15	12-21	11
20. «Динамо» Кд.	15	5-17	7

Т. РАҲМАТОВ,
О. УСМОНҚУЛОВ.

АЖОЙИБОТЛАР

ҲИНДИСТОНДА Самбар номли ажойиб кўл бор. Унинг суви йилнинг етти ойида шўр, тўрт ой эса чучук бўлади. Кўлнинг сатҳи 160 квадрат километр. Ёз иссиқ бўлиб, қурғоқчилик саккиз ой давом этган йиллари кўлдан 200 минг тоннагача хлорли натрий олишади. Бу туз билан бутун Марказий Ҳиндистон аҳолиси таъминланади. Июндан то октябрь ойигача эса тўхтовсиз ёмғирлар ёғиб, кўлнинг суви чучуклашади.

АМЕРИКАЛИК олим, профессор Л. А. Кивнойя Америка жуғрофия жамиятининг конференциясида, океанларнинг суви ҳар йили 1-1,5 миллиметр кўтарилаётганлигини айтди. У 50 йил олиб борган кузатишлари натижасида ана шундай хулосага келди.

КАНАДАДА ниҳол экишнинг янги усулини топишди. Дарахт уруғини (данакни) пластикадан ясалган махсус қутичага солишади. Бу қутичага уруғнинг ўсиши ва ривожланиши учун зарур бўлган моддалар ҳам жойлаштирилади. Бу қутичанинг ҳажми оддий ўқдек. Уруғ ривожлана бошлаган пайтда бу «ўқ-ампула»ни махсус қуролга ўрнатиб, ерга отишади. Ампула тупроқнинг маълум бир қисмига суқулиб кириб, у ерда уруғ нормал ўса бошлайди.

ЯПОНИЯДАГИ фиоментация илмий-тадқиқот институтининг бир ходими заҳарли моддалар ичида бемалол кўпайиб, яшайдиган бир гуруҳ бактерияларни топди. Бу заҳарли дорилар ёрдамида сичқон ва бошқа кемирувчилар қириб ташланади. Бу модданинг 0,7 миллиграмми одамни нобуд қила олади. Янги аниқланган бактериялар эса ана шу заҳарнинг ичида яшаб, у билан «озиқланади».

Редактор М. ҚОРИЕВ.

РАДИО БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — Халқ қўшиқлари, 9.30 — Ўзбек куйларидан концерт, 9.50 — «Газли машъаллари» (тожикча), 11.15 — «Партия ходими минбари», 11.25 — Қувноқ концерт, 12.15 — Оркестр куйлари, 13.30 — Эстрада концерти, 16.10 — «Навоий асарлари ўзбек театр саҳнасида», 16.50 — «Правда» газетасининг обзори, 17.00 — Литва музикаси янгиликлари, 18.10 — «Амиро Диас чалади», 18.40 — Спорт (русча), 19.20 — Қозоқ куйлари, 20.00 — «Индустрлашган Ўзбекистон» радиожурнали, 20.30 — Концерт, 21.00 — Халқаро мавзуларда суҳбат, 21.10 — Кечки концерт, 22.20 — Куйлар, 22.30 — Поэзия кечаси, 23.15 — Талабларга мувофиқ концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

13.00 дан — Москва кўрсатади.

ТОШКЕНТ КУРСАТАДИ

17.55 — Кўрсатишлар программаси, 18.00 — Телеянгиликлар (рус тилида).

Ўзбек тилида: 18.10 — «Орзу» телепрограммаси, 18.50 — Оилада интернационал тарбия, 19.05 — Навоий гулшани (музикали программа), 19.50 — Телеянгиликлар.

20.00 дан — Москва кўрсатади.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

ТОШКЕНТ КУРСАТАДИ

Рус тилида: 17.55 — Кўрсатишлар программаси, 18.00 — Шимол куйчиси — Эдвард Григ, 18.50 — Темир оқим (бадиий фильм).

Ўзбек тилида: 20.10 — Рассом ва замон, 20.30 — Ер куйида. Концерт, 21.10 — Ҳал қилувчи қадам (бадиий фильм).

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

ТОШКЕНТ КУРСАТАДИ

Ўзбек тилида: 20.00 — Ўлик малика ва етти баҳодир ҳақида эртак (мультфильм).

Рус тилида: 20.30 — Шустрик ва Мямлик саёҳат қиладилар (қўғирчоқ фильм), 21.10 — Ямаль — ер чети (илмий-оммабоп фильм), 21.30 — Бадиий фильм.

ТЕАТР

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 26/VI да Кимга тўй, кимга аза, 27/VI да Фарҳод ва Ширин, 28/VI да Жон қизлар.

КИНО

Тилсим девор — «ДРУЖБА» (жуфт соатларда), «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).

Жазосиз қотиллик — «ДРУЖБА» (тоқ соатларда), «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Саргузашт қидирувчилар — НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун), «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз соат 12, 2, кеч 6 ва 8 да).

Ҳиндлар суянчиғи — «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун).

Қўшнилар — «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун).

Сўнган чақмоқлар — «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

Евгений Урбанский — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (эрталаб соат 10, кундуз 4 ва кеч соат 8-40 минутда).

Сангам (1—2—3-сериялар) — САНЪАТ САРОЙИ (эрталаб соат 11, кундуз 4 ва кеч 8 да).

ЁЗГИ БИНОДА

(Кеч соат 9 ва 10-40 минутда бошланади)

Рад этиш — НАВОИЙ номли.

Тоғдаги якнама-якка олишув — «РАКЕТА».

Ҳиндлар суянчиғи — «ФЕСТИВАЛЬ».

Жазосиз қотиллик — «ХИВА».

РЕСПУБЛИКА ЯЙЛОВ-МЕЛИОРАТИВ ҚУРИЛИШ ТРЕСТИГА

қурилиш ташкилотларининг ҳисоби билан таниш бўлган катта бухгалтер-ревизор

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, 1-Свердловский проезд 9-уй (Асакинский тўхташ жойи) Телефонлар: В-3-15-93, В-3-11-44.

«ПРОМСТРОЙМАТЕРИАЛ» ТРЕСТИНИНГ ТЕХНИКА МАТЕРИАЛЛАР[illegible] ТАЪМИНОТИ КОНТОРАС[illegible]

бухгалтер, таъминот [illegible] инженерлар[illegible]

КЕРА[illegible]

Мурожаат учу[illegible] кент шаҳар, [illegible] 44-уй «Среда[illegible] институти [illegible] 4-62-70

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган центрального комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

БИЗНИНГ АДРЕС ВА ТЕЛЕФОНЛАР: ТОШКЕНТ, «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ № 26. Редактор — В36545. Редактор ўринбосарлари — В37914, В39323. Масъул секретарь — В34455. [illegible] ўринбосарлари — В37283. Партия турмуши — В33469. Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — В31216. Халқаро ҳаёт — В37604. Коммунистик тарбия — В31455. Сано[illegible] ва транспорт — В34780. Совет қурилиши — В33258. Қишлоқ хўжалиги — В37604. Адабиёт ва санъат — В32036, В37221. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — В34451. Маҳаллий [illegible] В32347. Оммавий ишлар ва хатлар — В38679, В33553. Иллюстрация — В34524. Стенографистка — В37343. Корректура — В37162. Эълонлар — В38142. Коммутатор — В30249, В30250, В30254, В30255, В30256, В30257, В30258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ: Андижон 48—85, Бухоро 31—41, Қарши 3—08, Нукус 42—62, Самарқанд 31—972, Термиз 23—27, Фарғона 4[illegible]

Б № 147. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64633.